

z. 3216

M A G Y A R T U D O M Á N Y O S A K A D É M I A

Földrajztudományi Kutatócsoport

DOKUMENTÁCIÓS JEGYZÉK
néhány földrajzi folyóiratról

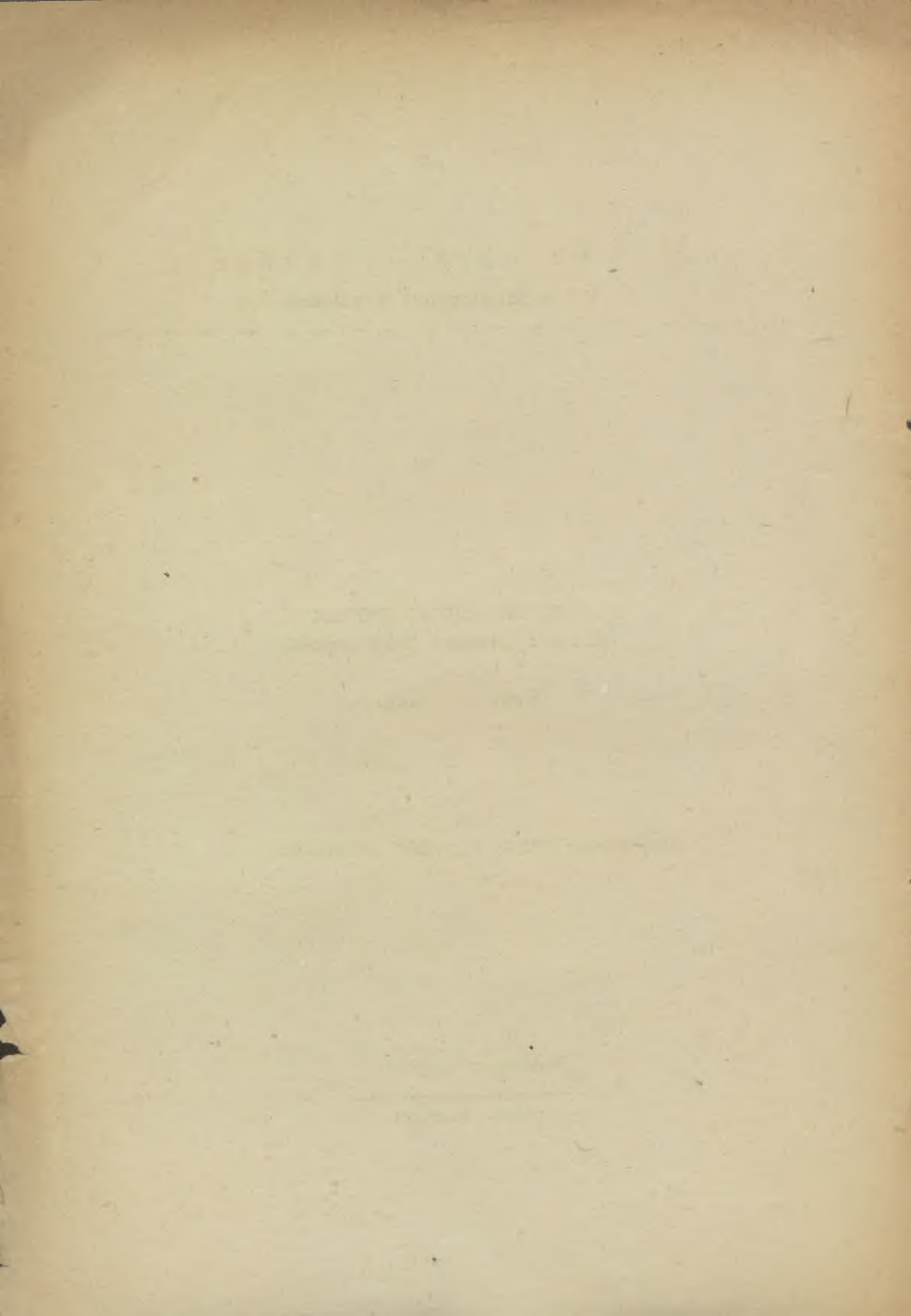
I.év 1.sz.

Könyvtárunk 1956:2. negyedévi gyarapodása

Budapest, 1956.

Kézirat gyanánt

MTAK
FÖLDRAJZ
KÖNYVTÁR

I. év

DOKUMENTÁCIÓS JEGYZÉK
néhány földrajzi folyóiratról

1. sz.

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia Földrajztudományi Kutatócsoportja a hazai földrajzi intézmények támogatásával.

Szerkesztik: Kiss Dezső és Vagács András

Szerkesztőség: Budapest V, Nádor u. 7. III.332.
Tel.: 111-050, 1295 mellék.

Kézirat gyanánt !

Beköszöntő

Minden tudományos intézetnek feladata a szakdokumentáció-ellátása, különösen akkor, ha megfelelő könyvtára is van hozzá. A Földrajztudományi Kutatócsoport ezt a feladatot - anyagi erőjéhez és létszámához mérten - már régóta ellátja. Ez év elejéig dokumentációnk a Földrajzi Értesítő rovataként jelent meg; tehát 1956-ban ez már a második közlés. Mivel azonban dokumentációnk csak szűkebbkörű érdeklődésre tart számot, mint az Értesítő, a Földrajzi Főbizottság elhatározta, hogy ez - a hazai földrajzi intézmények támogatásával - ezentul kis példányszámban, sokszorosítva jelenjék csak meg.

Dokumentációs jegyzékünket minden negyedév végén 100-100 példányban adjuk ki; és minden földrajzi vagy rokonjellegű intézményhez és fontosabb könyvtárhoz eljuttatjuk. Tartalmilag - a Földrajzi Értesítőben közöltekhez mérten - igyekszünk majd kibővíteni; amennyire anyagi lehetőségeink engedik. Nagyobb súlyt fektetünk a népi demokratikus és nyugati folyóiratok ismertetésére, mint eddig; bővíteni igyekszünk az annotációt is.

Mellékletként rendszeresen közöljük Könyvtárunk gyarapodását. Távolabbi tervünk, hogy ajánló bibliográfia - rovatot nyitunk. Ezt létszámunk egyelőre nem engedi meg.

Kérjük olvasóinkat, hogy észrevételeiket, javaslataikat közöljék a szerkesztőséggel; és kiadványunkat fogadják szeretettel.

A szerkesztők.

D o k u m e n t á c i ó

A szovjet földrajzi folyóiratok 1955. második felében megjelent
számainak annotációs tartalomjegyzéke.

Izvesztija Akademii Nauk SzSzSzR

szerija geograficseszkaja

4. szám

Oldal

M.I. Budüko: A szárazföldek nedvességének éghajlati

feltételei. II. 3

/Klimaticseszkie uszlovija uvlazsnenija na materikah/

A folyóirat 1955 évi 2. számában megjelent I. közleményekben a szerző a szárazföldek nedvessége éghajlati feltételeinek különböző értékelési módszereit vizsgálta. Az első közleményben foglalt adatok alapján arra a következtetésre jutott, hogy "a szárazföldek nedvességét feltüntető térkép megszerkesztésére célszerűnek látszik a csapadék és a párolgás arányát /vagy ennek megfordított értékét/ az ugynevezett Dokucsajev-Viszockij indexet felhasználni". A párolgás meghatározására három módszert elemez a szerző: 1/ a légnedvesség hiányára épített Oldekop-Mejer-Ivanov/ módszert, 2/ a hőösszegre alapított meghatározást /Szeljanyinov/ és 3/ a sugárzásmérleg alapján történő meghatározást. E három módszer, valamint az empirikus módszer szintézise alapján szerkesztette meg szerző a cikket kiegészítő világtérképet, amelyhez cikke végén a következő záró megjegyzést fűzi: "Mint a térképből kitűnik, a szárazföldeken uralkodó szárazság sugárzási indexe izoliniáinak eloszlását az indexérték erős változékonysága jellemzi minden egyes kontinensen. A szárazsági index legkisebb értékének megfelelő legnagyobb nedvesség főleg a magasabb szélességeken uralkodik, ahol a párolgás nagyon csekély. A szárazságindex legnagyobb értékei a félsivatagokon és sivatagokon uralkodó viszonyoknak felelnek meg."

A.A. Girsz: Az általános légkörzés tanulmányozásának kérdéséhez. /K voproszu ob izucsenii obscsej cirkuljacii atmosferii/. 16

"Ma már senki sem vonja kétségbe, hogy a hosszú távra szóló időjárás-prognózisoknak az általános légkörzés elméletén

kell nyugodniok" vezetni be szerző cikkét, azután röviden összefoglalja a kérdéshez vonatkozó elméleteket és felfogásokat, azzal, hogy "az elért eredmények ellenére igen keveset tudunk az általános légkörzés természetéről, különösen keveset tudunk azokról a törvényszerűségekről, amelyek a hosszú időre szóló megeorológiai prognózisok hatékony módszereinek kidolgozásához nélkülözhetetlenek". Ezután részletesen beszámol a Szovjetunió Tud.Akadémiája Sarkvidéki Kutató Intézetében G.J.Wangenhejm vezetésével végzett kutatásokról és adatgyűjtésekről, a levegőtípusok, a légkörzési formák a nyomásgerincek és süllyedékek eloszlásáról /lásd a mellékelt térképvázlatot/ s következtetéseit végül így foglalja össze: "A felhozott adatokon kívül még igen sok adat tanuskodik arról, hogy a légkörzés formáit számos, igen érdekes és eddig nem világos jelenségek kísérik... De a felsorolt tények is eléggé bizonyítják a feltüntetett formák realitását és különbségeit, valamint annak célszerűségét, hogy a légkörzést a szakadatlanul végbemenő folyamatok felsorolt formákra tagolódásának és átalakulásuk törvényszerűségeinek szempontjából vizsgáljuk. A hydrodinamikus kutatásokkal együtt ez a legközelebbi út... a légkörzés helytálló elméletének és a hosszú, valamint középtávra szóló hydrometeorológiai prognózisok effektív, komplex módszereinek kidolgozásához".

G.D.Rihter: Az északsarki területek orográfiájának alapvonalai./Osznovnye csertu orografii szevernyih poljarnyh oblasztej/ 29.o.

A három érdekes térképvázlattal kiegészített tanulmány három részből áll. Az első részben Észak Európa és Grönland felszínének törvényszerűségeit /tavak és folyóvölgyek csapása, Fennoszkandia tengerpartjai, a radiális és koncentrikus csapások egyezése, stb./ vizsgálja a szerző, a második részben Észak Amerika felszínének analóg jelenségeit, a harmadikban a sarki medencének törésrendszerének és domborzatának viszonyát.

V.V.Egorov: A tengerparti daltasikságok kialakulásának általános törvényszerűségei /Obscsie zakonomernoszti formirovanija primorszko del'tovih ravnin/35.o.

A Szovjetunió Tud. Akadémiája Palajkutató Intézetének expedíciós munkálatai alapján vizsgálja a felvetett problémát. A Volga alsó folyása és torkolata, valamint a Terek, Kura, Amu-Darja, Szir Darja és más folyók torkolatai, főleg azonban a Kura-torkolat

viadkén gyűjtötték a feldolgozott adatokat. Kiinduló tételc:

"A deltaszárazulat kialakulásában két egymással ellentétes folyamat érvényesül: a folyó s részben a tenger akkumulatív tevékenysége és a tenger abrúziós, részben a folyó erúziós munkája... Az eddigi megfigyelések szerint a deltasíkságok kialakításában az akkumulatív tevékenység teljes mértékben jelentkezik az abrúziós-erúziós tevékenység pedig alig." Ehhez a tételhez fúzi szerző részletes következtetéseit, amelyeket igen alapos talajtanulmányokkal támaszt alá; hangsulyozza, hogy a deltasíkságok alapos kutatása a terület gazdasági kihasználása érdekében valamint annak megállapítása szempontjából is fontos, hogy az ujjonnan öntözött területeken a talajképződés hogyan alakul és mit kell tenni az elszíkesedés megakadályozására.

Vitairások

N.M.Oznobin és S.L.Rozonfeld:A gazdasági alapkörzeten belüli rayonfelosztás kérdéseí. /Voproszú rajonirovanija vnutri osnovnogo ékonomicseszkojo rajona/ 46.o.

A rayonfelosztás alapvető kritériumait - a szakosítást és a gazdaság nélkülözhetetlen komplexusának kiépítését - alkalmazák a szerzők a gazdasági rayonon belüli rayonirozásra a Burját-Mongol autonóm szovjetköztársaság példáján, alaprayon gazdasági és természeti viszonyainak tüzetes elemzése alapján a köztársaságon belül nyolc, a mellékelt térképvázlaton feltüntetett gazdasági körzetet jelölnek ki.

G.Naumov: A területek és gazdasági körzetek közigazgatási felosztásáról./Ob adminisztrativnom delenii territorii i ékonomicseszkih rajonah/..... 57.o.

A rövid cikkben a szerző a Jakut autonóm köztársaság példáján mutatja be, hogy "a közigazgatási-területi egységeknek nemcsak pontosan megvont határaik vannak, de megvan a saját társadalmi gazdaságuk is s megvannak saját erőforrásaik a termelés megszervezésére és vezetésére... ezért a gazdasági geográfus megállapíthatja és javasolhatja a közigazgatási egységek közötti célszerűbb területmegosztást - főleg a multban elmaradt és csak az ötéves tervek végrehajtása során gazdaságilag átalakult területeken".

A tudomány története

K.I.Safranovszkij és E.A.Knjazseckaja: A Kara-Bogaz-Gol öbölnek, a XVIII.század első feléből származó térképei./O kartah zaliva Kara-Bogaz-Gol pervoj polovanü XVIII.szto-letija/..... 60.o.

A Kara-Bogaz-Gol XVIII.századbéli orosz és nyugati térképcinek részletes feldolgozása.

Külföldi földrajztudomány

K.K.Markov: Negyedkori tanulmányok Lengyelországban. /Izucsenije csetverticsnogo perioda v Pol'se/ 71.o.

Markov professzor multévi lengyelországi útja során gyűjtött benyomásairól számol be, főleg a lengyel glaciológia eredményeit foglalja össze. A lengyel glaciológusok /W.Szafer/ négy jégkorszakot /Varsói II, Varsói I, Krakói és Szezecini/ és három interglaciálíst /Mazowiecki II, Mazowiecki I, Idős/ különböztetnek meg.

G.D.Kulagin: A földrajz Itáliában./Geografija v Italii/..... 75.o.

Az olasz földrajztudomány második világháború utáni fejlődését írja le, a kongresszusokról, a folyóiratokról, a helyi jellegű kutatásokról /alpi kutatások/ és a földrajztudomány különböző szerveiről számol be.

Kritika és bibliográfia.

A rovat csak egy német tudományos munka részletes ismertetését közli M.Nejstadt tollából. Ez a könyv: H.Gams: Neue Beiträge zur Vegetations- und Klimageschichte der nord- und mitteleuropäischen Interglaziale /Osztályozási táblázattal./..... 80.o.

Krónika

G.Sz.Tihomirov: Sz.P.Kraseninnikov akadémikus halálának 200. évfordulóján tartott együttes akadémia ülésről szóló beszámoló. A tragikus sorsú kutatóról, az orosz földrajztudomány egyik első klasszikusáról az emlékbeszédet A.A.Grigorjev akadémikus tartotta. 82.o.

N.I.Nikolaev: A karsztkutatás problémái. /Problémá izucsenija karszta/. 84.o.

A természetkutatók moszkvai Társaságának földrajzi szak-

osztálya két napos karsztértekezletet tartott múlt év márciusában, amelyen hat előadás hangzott el a karsztkutatás különböző problémáiról. A cikk rövid beszámoló erről az értekezletről s kiemeli A.G.Likosin előadását, aki a karszttípusok következő osztályozását javasolta: 1/ közelfekvő eróziós bevágódás denudáló hatására keletkezett karszt, 2/ távolfekvő eróziós bevágódások okozta karszt és 3/ tektonikus zavarok övezetének hatására keletkezett karszt. Az utóbbinak két altípusát különbözteti meg Likosin: a lezálló felszínalatti vizek és a felszínre törő vizek hatására keletkezett karsztot.

V.V.Onikienko: Az Ukrán SzSzR nyugati területeinek természeti és gazdasági viszonyainak földrajzi kutatása./Geograficeszkije isszledovanija prirodnii i hozjajsztva zapadnii oblasztej Ukrainszkoj SzSzR/ 86.o.

A Lvovi és a Csernyovicii egyetem földrajzi fakultásai és a SzU Földrajzi Társasága évről-évre rendezett expedícióinak eredményeiről szóló rövid beszámoló.

5.szám.

M.I.Nejstädt: Adalékok a Szovjetunió paleogeográfiájához a holocénben./K paleogeografii territorii SzSzSzR v golocene/ 6.o.

A Szovjetunió holocénkorbeli erdei növénytársulásainak elemzésével foglalkozó tanulmány, amelyben a szerző a rendelkezésre álló anyagot négy időszakra tagolva foglalja össze. Ez a négy időszak: az idős, a korai, a közép és késői holocén. A négy időszakról egy-egy térképvázlatot közöl a szerző, a távol-keleti és kelet-szibíriai erdőségekről egy táblázatot s rövid zárószakaszban röviden összefoglalja a felszíni minták pollenanalízisének eredményeit.

Sz.I.Vendrov: A Cimljanszki tározó partövezetének dinamikájáról. /O dinamike beregovoj zontü. Cimljanszkogo vodohranilicsa/. 16.o.

Cikkében a szerző a gazdag megfigyelési adatok alapján kívánja alátámasztani azt a tételt, amely szerint "a süllyedő partok az abrázió, az emelkedő partok az akkumuláció színhelyei. Ebből a szempontból különösen érdekes egy és ugyanazon a partszakaszon egy s ugyanazon hajózási évadban az

abráziós és akkumulációs folyamatok váltakozása". Részletesen elemzi a szerző a medencén belül jelentkező áramlások, árhullámok, stb. hatását, a vízhozam mennyiségi változásait, a partok alámosását és egyéb jelenségeket. A tanulmányt fényképek és táblázatok egészítik ki.

I.P.Geraszimov: Kína löszei és eredetük. /Lesszü Kitaja i ih proizhozsdenie/. 30.o.

Geraszimov professzor hosszabb időt töltött a közelmúltban a Kínai löszplaton és tanulmányairól számol be ebben a cikkében. Bevezetésül a kínai löszvidékre vonatkozó eddigi elméleteket és felfogásokat tömören összefoglalja, a löszrétegződést 5 rétegsorba tömöríti, ezeket a szviteket röviden jellemzi, saját álláspontját pedig a következő mondatokban fejti ki: "Észak-Kína lösz-üledékeinek részletes tanulmányozása világosan bizonyítja, hogy az colikus eredet elmélete ma már nem szolgálhat... egyetlen és elegendő bázisul... Ez az elmélet nem magyarázza meg kielégítő formában a löszlerakódások reális sajátosságait, sőt ezeknek világosan ellentmond... Sokkal elfogadhatóbb magyarázatul szolgál, ha elfogadjuk, hogy a löszanyagot a denudáció leggyetemesebb ágense, a felszíni vízfolyás szállította el és rakta le, s ennek az ernek a hatása alá bizonyos körülmények között különböző eredetű anyagok, köztük a levegőn át elszállított anyagok is kerülhettek". A cikk befejező részében a szerző L.Sz.Berg véleményéhez csatlakozva a lösz jellegzetes tulajdonságainak kialakításában a talajképző és mállásfolyamatoknak tulajdonít vezető szerepet, hozzátéve, hogy bizonyos szerepük az előzetes löszszerű kimosásnak /cluviumnak/ és a löszszerű mállásnak is volt. A cikket több térképvázlat, fénykép, talajszelvény és táblázat teszi szemléletessé.

Tudományos közlemények

A.F.Zinina és Ja.I.Fel'öman: A Kubány teatermelő kerületének mikroklíma-viszonyai a nyári évszakban. /Mikroklimaticeskije uszlovija rajonov kul'turü eszja na Kubani v letnee vremja/. 40.o.

A helyszínen végzett teroptytanulmányok eredményeként szerzők megállapítják, hogy 1/ reggel az MKK lejtőn a hőmérséklet magasabb és a viszonylagos nedvesség alacsonyabb, mint a DNY-i lejtőn.

tön, napközben a helyzet megfordított; 2/ a nyári aszály idején a ritka tölgyesekben a viszonylagos nedvesség alacsonyabb, mint a nyílt térszínen. Ezért nem telepítenek teacserjést a ritka tölgyesekbe; 3/ a térszínen a középhőmérséklet magasabb s a viszonylagos nedvesség alacsonyabb, mint szűzterületen. Ezért nem ültetnek árnyatvető növénynek a fiatal teacserjék közé tengerit.

Ja.A.Szmal'ko: A különöző telepítésű erdősávok szélvédő hatásának övezetei. /Zonü vetrozascsitnogo vlijanija lesznüh polosz raznüh konsztrukcij/. 44.o.

Zárt fasorok, ritkított fasorok és szélátterosztó fasorok az a három típus, amelynek gyakorlati hatását a szerzők az ukrajnai Kirov kolhozban tanulmányozták; megfigyeléseikről számszerű, igen érdekes, grafikonnal kiegészített rövid cikkben számolnak be.

Vitairások

V.I.Prokajev: A természeti-földrajzi rayonfelosztás néhány metodikai kérdéséről. /O nekotirüh voproszah metodiki fiziko-geograficseszkogo rajonirovanija/. 48.o.

A rayonfelosztás kérdése, főleg metodikája nemcsak a szovjet gazdasági-földrajz, hanem a természeti földrajznak is egyik leghevesebben vitatott kérdése. Szerző elég hosszú bevezetésben fejtegeti a természeti-földrajzi rayonfelosztás nagy tudományos és gyakorlati jelentőségét, leszögezi, hogy bázisul a tájgenetikai elv kell, hogy szolgáljon, amelynek alkalmazása három módszerrel történik: 1/ a térképre felrakás, 2/ a vezető ismerv és 3/ a tájfelvétel módszerével. Egyenként részletesen foglalkozik a felsorolt három módszerrel, a taxonikus egységekkel s elfogadásra ajánlja A.A. Grigorjev akadémikus egység-rendszerét, bizonyos, általa javasolt módosításokkal. Ezt a rendszert részletesen grafikon formájában mutatja be.

Szun Csing-cse: A kínai földrajztudomány fejlődésének rövid áttekintése. /Kratkij obzor razvitija geograficseszkoi nauki v Kitac/. 61.o.

A szerző 1955. februárjában a SzSzSZR Földrajzi Társaságának kongresszusán tartott előadása rövidített formában.

Beszámoló a kínai földrajztudomány legfontosabb műveiről, az i.e. VII-III.századtól ugyszólván napjainkig. Érdekesek a számok, amelyek a kínai földrajztudomány rohamos fejlődését mutatják a felszabadulás óta /hat földrajzi fakultás az egyetemeken és 24 a pedagógiai főiskolákon. A "Földrajzi ismeretek" c. folyóirat 50 000 példányban jelenik meg/.

Ju.A.Mescserjakov: A geomorfológia mai helyzetének néhány sajátossága külföldön. /C nekotoruh oszobennosztjah szovremennogo szosztójaniija geomorfologii za rubezson/. 68.o.

Informatív és polemikus jellegű irás, amelynek szerzője a külföldi /főleg az amerikai és a francia/ geomorfológiának Davis és Penck óta megtett útjáról számol be, King Pannekock, Strahler, Pinchemel, Tricart, Kosseli és a lengyel Dylik munkái alapján.

Kritika és bibliográfia

Sz.Ju.Geller: ismerteti és bírálja a SzU Tud.Akadémiája Oceanológiai Intézete "Munkáinak" most megjelent X.kötetét. /Trudü Insztituta okceanologii Akademii Nauk SzSzsZR T.X./ - 81.o.

Igen behatóan foglalkozik V.P.Zenkovics bevezető cikkével és kétesnek mondja Zenkovicsnak azt az állítását, hogy a szovjet oceanológia "a partfolyamatok elméleti elemzésében és a regionális kutatások terén jóval megelőzte a külföldi tudományt". A cikkből az is kiolvasható, hogy az Intézet megkezdte a Szovjetunió tengorpartjai részletes kataszterének megszerkesztését.

L.E. Iofa: F.N.Mil'kov és P.I.R. cskov: Az élet és a földrajzi munkák. /Zsizn' i geografiaceszkie trudü/. 83.o.
című könyvét ismerteti. Rucskov a XVIII.században élt orosz geográfus és topográfus volt, aki megírta a Dél-Ural és az Orenburg tartomány topografiáját s ezért "Orenburg Kolumbuszának" is nevezik.

Krónika

Sz.P.Hromov: A Moszkvai állami Lomonoszov-egyetem jubileumi tudományos ülése. /Jubilejnaja naucsnaja szesszija Geograficeszkogo fakul'teta Moszkovszkogo gosudarsztvennogo univertziteta M.V.Lomonoszova/. 85.o.

Mult év májusában a moszkvai egyetem fennállásának 200. évfordulóján az egyetem földrajzi fakultása tudományos ülést tartott. Erről a négy napos ülésről számol be a cikk. Az előadók sorát K.K.Markov, a fakultás dékánja nyitotta meg a fakultás tudományos munkájáról és elért eredményeiről szóló előadásával. A.I.Szolncev akadémikus az egyetem természeti földrajzi munkásságának történetét adta elő, Ju.G.Szauskin professzor a szovjet gazdasági földrajz legfontosabb problémáiról beszélt, K.A.Szaliscsev professzor előadásának tárgya a kartográfia fejlődése volt, K.K.Markov hosszabb előadásban foglalta össze a negyedkor, az antropogén korszak földrajzi kutatásait a SzU területén, M.A.Glazovszkaja professzor előadásának tárgya "A földrajzi tájak geokémiai kutatásainak feladatai és módszerei" volt. B.A.Apollov prof. a Volgadelta folyórendszerének fejlődése körül végzett kutatásokról számolt be, s végül N.N.Baranszkij professzor a Moszkvai egyetem munkáját világitotta meg, amelyet a földrajzi tankönyvek kiadása és a földrajzi ismeretek népszerűsítése terén végzett.

A folyóirat e számát Szukacsev akadémikus üdvözlése vezeti be 75. születésnapja alkalmából és

M.I.Nejstadt külön rövid cikkben méltatja Szukacsev akadémikus munkásságát. 92.o.

A.D.Dobrovol'szkij pedig N.N.Zubov oceanológus, egyetemi tanár és flottengernagy tudományos érdemeit és munkásságát írja le 70. születésnapja alkalmából. 95.o.

6.szám.

D.L.Armand: A természeti eróziós folyamat. /Esztesztvennűj érozionnűj processz/ 3.o.

A szerző megkülönbözteti a természeti és az antropogén folyamatot; a természeti folyamat vagy normális vagy gyorsított. Szabatosan meghatározza a legfontosabb terminusokat, a denudációt, mállást, eróziót, stb. érdekes grafikonban mutatja be a denudáció egész folyamatát a Nap sugárzás-energiájától az energiának a folyamatban érvényesülő minden formáján át a víz-sodor surlódási sz-rt energiájáig, leírja a domborzatnak a denudáció okozta formaváltozásait és a normális eróziót a következő-

képen határozza meg: "A felszíni vízfolyásnak az állandó med-
ren kívül végzett munkája, amely nem zavarja meg jelentős mér-
tékben a talaj- és növénytakaró összefüggését - ezt nevezzük
normális erózióknak. A normális erózió menetének részletes ana-
lizise után a gyorsított erózióra tér át: "A természeti gyors-
ított erózió a természeti normális erózió alkotta formákon
kezdődik - völgyoldalakon, vízmosásos lejtőkön, stb." A tanul-
mány befejező része az erózió alkotta formák osztályozásáról
és terminológiájáról szól.

A. I. Sul'gin: A Szovjetunió európai része talajainak klimája
s kapcsolata a talaj övezetességével. /Klimat pocsv evro-
pejszkoi territorii SzSzsZR v szvjazi sz pocsvennoj zonal-
noszt'ju/. 18.o.

A cikk, szerzője szavai szerint, "kísérlet feltárni a talajhő-
mérséklet, mint a talajéghajlat egyik eleme földrajzi elosz-
lásának törvényszerűségét s kapcsolatát a Szovjetunió európai
területe központi és keleti része alapvető talajtipusainak
megoszlásával." A kérdés kidolgozása a meteorológiai állomá-
sok sokévi megfigyelésein alapszik. A cikket vázlatok és táb-
lázatok egészítik ki.

Tudományos közlemények

E. A. Nefedova és

N. V. Hmeleva: A lineáris erózióformák laboratóriumi tanul-
mányozásának néhány eredménye. /Nekotorie rezul'tatü izucse-
nija linejnuh form erozii v laboratorii/. 25.ö.

A D. L. Armand vezetésével 1952 óta a Moszkvai egyetem föld-
rajzi fakultásán és a Ud. Akadémia Földrajzi Intézetében vég-
zett kísérletekről szólnak be a szerzők. A kísérleteknek az
volt a feladatuk, hogy megállapítsák három tényező: a sodor
nagysága, a felszín lejtése és a talaj jellege hatását a
völgy és a moder eróziós formákra. A kísérletek "világosságot
derítenek 1/ az eróziós formák időbeli fejlődésének általános
törvényszerűségeire /a kezdeti időponttól az egyensúlyi csésgör-
be stádiumának eléréseig/; 2/ az alapvető felszínképző ténye-
zők hatását tükrözik az eróziós formák fejlődésének menetére és
morfológiájára". A kísérletek eredményeit hat grafikon teszi
szemléltetővé.

L.I.Poborcsoja: Az iszapos lebegő hordalék mozgásának laboratóriumi kutatása. /Laboratornoe isszledovanie dvizsenija ilisztoj szuszpenzii/. 32.o.

A cikk kísérletekről számol be, melyek kiindulópontja az a valószínű feltevés volt, amely szerint "a lebegő hordalék áramlásai, amennyiben valóban léteznek a tengerben, lényeges szerepet játszhatnak a kikötőmedencék és csatornák használhatóságában. A kísérletek eredményeit a szerző hat pontban foglalja össze.

Tudományos kutatások metodikája.

L.N.Szobolev: Termőföldek komplex jellemzésének kísérlete területi-ökológiai sémák alapján. /Opüt kompleksnoj harakterisztiki ugodij na osznove territorial'nuh ékologicseszkih szhem/. 36.o.

A SzU Tud.Akadémiája Földrajzi Intézetében végzett kísérletről szóló beszámoló, amelynek célja a termőföldek osztályozására könnyen kezelhető séma készítése. A sémában szereplő ökológiai tényezők: felszín, legelők fejlettsége, az eróziós jelenségek jellege, a természetes növénytakaró összetétele, az egyes növényfajták aránya, állatok legeltetésére alkalmatlanság, az állatvilág összetétele, talajnemek, a talaj agrokémiai értékelése, növénytermelésre alkalmatlanság, talajjavítási lehetőségek, erdőkitermelés.

Li Csien-hszü: Fömbeszélvények szerkesztésének új módszere topográfiai és geológiai térképek alapján. /Novüj metod szosztavlenija blokdiagramm po topograficseszkim i geologicseszkim kartam/. 43.o.

M.I.L'vovics: Folyók vízhozanváltásai becslésének metodikájáról. /O metodike ocenki izmenenij recsnogo sztoka/. 55.o.

Az elmúlt években a Szovjetunió különböző tudományos kutató intézetei behatóan vizsgálták azokat a változásokat, amelyeket a társadalom gazdasági tevékenysége különösen az erdőtelepítések a folyók vízhozamára gyakoroltak. Az éveken át tartó vizsgálatok megállapították, hogy a "természetes erdősé-

gek és a szántóvédő erdőtelepitések hatására rendszerint rohamosan csökken a tavaszi magasvizek vízmennyisége és magassága, a közepes vízállás vízhozama is valamivel kevesebb. Bár az erdő nagy párologtató képessége is csökkenti a folyók vízhozamát, a csökkenés java a vízhozam alig hasznosított árhullámaiból származik. A vízjárás szabályozása erdőtelepitések segítségével különösen nagy értéket jelent nemcsak a vízgazdálkodásnak, hanem a mező- és erdőgazdaság számára is." A cikk ezeknek a vizsgálatoknak a módszereit mutatja be, elsősorban Molcsanov, Pocskov, Voszkreszenszkij metódusait.

P.Sz. Makeev: Válasz az antiglacializmus kritikájára.
/Po povodu kritiki antiglacializma/. 69.o.

A Moszkvai egyetemen 1954. novemberében tartott negyedkori szemináriumon K.K. Markov "Antiglacializmus" címen tartott előadására válaszol a szerző. Ennek a válasznak a lényeges tételeit tartalmazza a cikk. K.K. Markov előadása a folyóirat 1955. évi első számában jelent meg.

Külföldi földrajztudomány

B. Chatterjee: A földrajztudomány mai helyzete Indiában.
/Szovremennoe szosztovjannie geograficseszkov nauki v Indii./ 71.o.

A II. szovjet földrajzi kongresszuson tartott előadás rövid kivonata. Beszámol az egyetemi és főiskolai földrajztanításról, a fontosabb kutatásokról, az eddig elért eredményekről, stb. India legrégibb egyeteme az 1857-ben alapított kalkuttai egyetem, amely hosszú időn át India és Burma egyetlen főiskolai rangú tanintézete volt. Ma Indiának 26 egyeteme van, de földrajzi tudományos továbbképzés csak Kalkutta, Madrasz, Aligarh, Allahabad, Agra, Benaresz, Patna és Nagpur egyetemeken folyik. A kalkuttai egyetemen a gazdasági földrajznak 5000 hallgatója van, a természeti földrajz is népszerű, de hallgatóinak száma kisebb.

P. George: A földrajz előadásának szervezete a francia egyetemeken. /Organizacija prepodavanija geografii vo francuzszkih univerzitetah. 81.o.

A Sorbonne nagycövű földrajzprofesszora a címben megadott témáról 1955. augusztusában, moszkvai látogatása során, előadást tartott a moszkvai egyetemen, a Tud. Akad. Földrajzi Intézete

és a Földrajzi Társaság közös ülésén. Ennek az informatív jellegű előadásnak rövid kivonatát közli a cikk.

Jean Dresch: Földrajzi kutatások Franciaországban. /geograficeszkije isszledovanija vo Francii/. 88.o.

Ugyanezen a tudományos ülésen tartott előadás. Dresch professzor ebben az előadásában kifejtette, hogy Franciaországban csak 10 évvel a második világháború előtt alakult meg a Tudományos Kutatások Nemzeti Központja, de ez az intézmény is csak igen szerényen támogatta a kutatókat. A földrajz a történelemtől csak a második világháborúban különült el. A Kutatási Központot 1945-ben lényegesen kibővítették és ugyanekkor megindult a geográfusok erőteljes különálló szakmaceli kiképzése is. Részletesen beszámol a továbbképzés lehetőségeiről és szerveiről, egyetemi földrajzoktatásról, a különböző irányú kutatásokról és a földrajzi irodalomról, felsorolja Franciaország 11 földrajzi folyóiratát és beszámol a kutatások eddigi eredményeiről.

Krónika

G.A. Avszjuk: 1957. 58-nemzetközi geofizikai év és az ebben az időben végzendő glaciológiai kutatások a Szovjetunióban. /Mezsdunarodnij geofiziceszkij god 1957/58 i glaciologiceszkije isszledovanija SzSzsZR v etot period/. 96.o.

Röviden közli a nemzetközi geofizikai évben a Szovjetunióban végzendő glaciológiai és geokriológiai kutatások tárgykörét. Ezek a következők: 1. A gleccserek és hómezők kiterjedésének változásai és fejlődésüknek az éghajlati ingadozásokkal összefüggő iránya. 2. A hótömegek a felszín hőmérsékével összefüggő gyarapodási és csökkenési folyamatainak tanulmányozása. 3. A gleccserek jégtömege és a litoszféra felső rétegei hőmérsékletének tanulmányozása. 4. A hótakaró tanulmányozása. 5. Az olvadákvizek járásának tanulmányozása. 6. A gleccserek, a gleccserjég és a firn szerkezetének tanulmányozása. 7. A gleccserek mozgása és a gleccserjég vastagságának kutatása. 8. A gleccserek geomorfológiai tevékenységének vizsgálata. 9. A felszínalatti jég és a laza üledékek kriológiájának vizsgálata. 10. A domborzat geokriológiai folyamatainak és kriogén formáinak tanulmányozása.

M.B.Gornung: Francia geográfusok látogatása a Szovjetunióban. /Prebŭvanie v SzSzSzR francuzszkih geografov/. 99.o.

Pierre George és Jean Dresch, a Sorbonne földrajzprofesszorai, a múlt év nyarán hosszabb időt töltöttek a Szovjetunióban. Moszkván és Leningrádon kívül jártak Bakuban, Sztalingrádban, Krasznoarmajszkben, végighajóztak a Volga-Don csatornán, előadásokat tartottak és hosszabb megbeszéléseket folytattak a vezető szovjet geográfusokkal. Erről a látogatásról számol be röviden a cikk.

Izvesztyija Vseszozuznovo Geograficseszko
Obszesztva

4.szám

N.A. Gvozdeckij: A földrajz a Moszkvai egyetemen. /Geografija v Moszkovszkom Universzitate/. 313.o.

A földrajztanítás történetének rövid foglalata, a Moszkvai egyetemen az egyetem egész történetének legfontosabb adataival együtt. Néhány érdekes számadatot is közöl a szerző: A Moszkvai egyetem dolgozóinak száma 2500 a tanárok száma 400, ezek közül 90 akadémikus. A hallgatók száma 22.000 s ezek a Szovjetunió 59 különböző nemzetiségeinek gyermekei. Földrajzot az egyetem alapítása óta előadtak, földrajzi könyveket az egyetem nyomdája már a XVIII. században kiadott. Részletes számadatokkal illusztrálja a szerző a geográfia növekvő szerepét az egyetem életében, a földrajzi fakultás megalapítását, fejlődését és gyarapodását, leírja az egyetem földrajz-professzorainak tudományos munkáját.

R.D.Zabirov: A Muz-Kol nagyszivum eljeges dőle. /Glaciennoe gornovo massziva Muz-Kol/. 325.o.

"A Muz-Kol hegység a Keleti Pamir legkevésbé ismert része" vezeti be cikkét a szerző, 4600-6200 magasságu csúcsok emelkednek rajta és óriási gleccserek ereszkednek a völgyekbe. Ennek a hatalmas masszivumnak tömör geomorfológiai, hidrológiai és glaciológiai leírását tartalmazza a cikk, részben a szerző saját kutatásai alapján.

A.P.Okladnikov: Első hírek az Alsó Amur archeologiai emlékeiről. /Pervūe izvestija ob archeologicseszkih pamjatnikah Nizsnego Amura/. 335.o.

Sz.U.Remezov orosz tudós és utazó kelet-szibíriai utazásai során a XVII.század elején Tirszkben érdekes emlékoszlopot fedezett fel, kínai felírással. Erről az oszlopról szól a cikk, annak jelentőségéről és a Szibíriát felfedező korszakkal való összefüggéséről.

E.M.Boroncov: A tajgaövezet ornitofaunája kialakulásának zoogeográfiai összefüggései és eredete. /Zoogeograficseszkio szvjazii isztocsniki formirovanija ornitofauni tajezsnaj poloszū. 345.o.

A 9000 km hosszúságban húzdó eurázsiai tajgaövezet szerző szerint négy nagy szakaszra osztható: a keleteurópai részre - az eralig, ezután következik a nyugatszibíriai rész - az Ob vízterülete: a középszibíriai részt nyugaton a Jenyiszej, keleten a Léna és a Bajkál határolja, s végül a kelet-szibíriai rész a Bajkál és a Léna felső folyása s a Csendes Óceán között fekszik. Részben korábbi kutatók adatai, részben saját kutatásai alapján vizsgálja a cikk szerzője a tajgaövezet madarvilágát s megállapítja, hogy a specifikus tajgamadarvilágot legtöbb fajta - 55 - Kelet-Szibíriában képviseli, a specifikus tajgamadarak fajtáinak száma nyugat felé fokozatosan csökken: Nyugat-Szibíriában 35, Kelet-Európában 25, Skandináviában 23, az Alpokban 12, s végül a Hércusok hegységi túlevelői erdeiben már csak 7.

Vitairások

O.A.Kibacsics és M.I.Sztepanov: Amlékok a Szovjetunió gazdasági rayonfelosztásának jelenkori problémáihoz. /K.szovremennūm problemam ékoniczeszkogo rajonirovanija SzSzsSzR' 354.o.

A Szovjetunió Földrajzi Társaságának moszkvai fiokja 1953-54-ben értekezletet rendezett a gazdasági rayonfelosztás kérdéseiről, amelynek vitájában csaknem valamennyi vezető szovjet gazdasági geográfus résztvett. A szerzők ezeknek a felsőfokú előadásoknak és előadásoknak alapján foglalják össze a rayonfelosztás sokat vitatott problémáit s a vita tartalmát rövid, tisztes és világos pontokba foglalva közlik.

G.T.Szol'janinov:" G.Sz.Zsegnevszkaja: A Szovjetunió dél-
európai része nedvességjárásának éghajlati tényezői" és L.I.
Zubenok "A párolgás meghatározása a Szovjetunió aszályos részén.
/O rabotah G.Sz.Zsegnevszkaja K voproszu o klimaticseszkih
faktorah uvlasznenija juga evropejszkoj csaszti SzSzsZR" i L.I.
Zubenok "Ob opredelenii iszparjaemoszti dlja zaszuslivüh rajc-
nov SzSzsZR"/ 360.o.

A folyóirat korábbi számaiban megjelent két tanulmánnyal
polemizáló rövid írás.

Rövid közlemények

Sz.Sz.Gurvics: M.P.Cserszkaja utolsó évei. /Poszlednĕe
godü M.P.Cserszkoj/ 363.o.

M.P.Cserszkaja férje, I.D.Cserszkij, a múlt század végének
ismert kutatója és geográfusa volt, főleg Szibiriának akkor
alig ismert vidékeit járta be. Cserszkaja férjének kísérelője
és munkatársa volt; férje halála után egyedül, később fiával
folytatta a szibiriai kutatásokat. Különösen ismertek Kolimai
kutatásai.

A tudomány veszteségei

I.Maergojz N.N.Koloszovszkij emlékére. /Pamjati Nikolaja
Nikolajevicsa Koloszovszkogo/. 365.o.

A múlt év novemberében elhunyt N.N.Koloszovszkij, a moszkvai
egyetem professzora és a Tud.Akadémia tagja, a Szovjetunió
egyik legkiválóbb mérnöke volt, akinek nevéhez a szibiriai vasut-
hálózat kiépítése, az Angarán épülő vízerőművek megtervezése,
stb. fűződik.

A.Sz.Bozskovics: Dmitrij Konsztantinovics Zelenin.

A múlt év nyarán elhunyt tudós a Leningrádi egyetem tanára
és a Szovjetunió Tud. Akadémiájának tagja volt, a Szovjet
etnográfia egyik kimagasló művelője.

N.N.Szokolov: Jakov Szamojlovics Edelstejn /1869-1952/,
mint geomorfológus. /Ja.Sz.ĕal'stejn kak geomorfolog/. . . 369.o.

A négy év előtt elhunyt nagy szovjet tudós rövid élet-
rajza és geomorfológiai munkásságának méltatása. Edelstejn
geomorfológiai kutatásainak legfőbb színhelye Szi. íria és a
Távol Kelet volt, már két évvel egyetemi tanulmányai elvégzése
után elnyerte a Szihote Alán, Közép- és Dél-Mandzsúria és Észak-

Kína hegyrendszereiről szóló tanulmányával a Földrajzi Társaság aranyérmét. A következő 30 évben beható geomorfológiai kutatásokat végzett a Minuszinszki medencében, a Kuznyeck-i Alatauiban, a Szaján hegységben, Nyugat-Szibériában és Transzbajkáliában, a leningrádi egyetem Földrajzi fakultásának dékánja volt s egyaránt nagy tudósa volt a geológiának és a geomorfológiának. A tömören megírt rövid jellemzést Edelstejn legfontosabb műveinek rövid jegyzéke egészíti ki.

Könyvbírálatok

E.V.Knobel'sz Dorf: A.G.Dibrov: Az Ukrajna SzSzR földrajza.

/Geografija Ukrainy SzSzR./ 374.o.

Részletes és beható kritika, amely a könyv tartalmi gazdagságának elismerése mellett kiemeli a következő hibákat: Címe után ítélve a szerző könyvét egyetemi tankönyvnek szánta, de a tankönyvvel szemben támasztható igényeket nem elégíti ki, nem tartalmazza Ukrajna természeti földrajzi jellemzését. 2. Nem tartalmazza a gazdasági földrajz legfontosabb elméleti problémáit. 3. Az anyag kiválasztása nem rendszeres, nem emeli ki a specifikus vonásokat, adatokkal van túlterhelve. Kifogásolja a bíráló a térképeket és statisztikai táblázatokat is.

L.I.Mamontova: K.Ja.Kondratov: A Nap sugárzásenergiája.

/Lucsisztaja energija Szolnca./ 378.o.

A kritikus általában elismeréssel adózik a könyvnek, kiemeli a könyv gazdag tartalmát, a gyűjtött anyagnak kimerítő feldolgozását, röviden összefoglalja és tájékoztatja az olvasót a könyv 12 fejezetének tartalmáról, de kifogásokat is emel és megállapítja a hibákat is. Az anyag kiválasztása nem történt kellő kritikával, a terminológia nem következetes, de a kisebb fogyatékoságok ellenére "nagy jelentősége van annak a ténynek, hogy orosz nyelven is megjelent az aktinomeriáról szóló monográfia. Reméljük, hogy a hosszú hullámú sugárzásról szóló könyv, amelyen a szerző jelenleg dolgozik, a most megjelent monográfia méltó folytatása lesz".

N.N.Gribanov: I.M.Bucsinszkij: Az Orosz sikság éghajlata történelmi időkben./Ocserki klimata Russzkoj ravninü v isztorieseszkuju épohu/.

. 380.o.

Az Orosz sikság éghajlatának jellemzése 994-től napjainkig.

A témával kapcsolatos kérdések eldöntésének egyébként van egy legfelsőbb fóruma az Intézményközi Bizottság, amelynek munkájával azonban a felszólalók nem voltak megelégedve s a tanácskozás a divergenciák kiküszöbölése érdekében különböző javaslatait 5 pontban foglalta össze, amelyek között földrajzi névszótár kiadása is szerepel.

I.D.Zsongolovics: Beszámoló az Összövetségi Asztronómiai és Goodéziai Társaság 1955. januárjában rendezett II.kongresszusáról. /II.Sz' ezd Vseszojuznogo Asztronomo Goodezi-cseszkogo Obscsosztva/. 405.o.
1

5.szám.

A Szovjetunió Földrajzi Társasága 1955. áprilisában Leningrádban tájkatatási /tájföldrajzi/ értekezletet rendezett. A folyóirat 5.száma az értekezlet határozatát, valamint az értekezleten tartott három előadás szövegét közli.

A tájföldrajzi kérdésekről tartott értekezlet határozata. /Resenie szovescsanija po voproszom landsaftovedenija/ 411.o.

Az értekezlet megállapítja, hogy az utóbbi években a szovjet egyetem földrajzi fakultásai sok természeti földrajzi terepkutatásokat végeztek, de a kutatások nem voltak elég széleskörűek, nem minden tanszék vett bennük részt, igen sok tudomány s intézmény nem végzett eddig szabadtéri tájkatatást, s még néhány hasonló mulasztást sorol fel. A jövőre vonatkozó kívánalmakat az Értekezlet 11. pontban foglalta össze. Az 1.pont felhívja a földrajzi tanszégeket és intézményeket tájkatatások szervezésére, a 2.pont a természeti és gazdasági geográfusok szoros gyakorlati együttműködését hangsúlyozza, a 3. pontban az egyidejű, de különböző méretű természeti és gazdasági földrajzi kutatások szervezését és a Szovjetunió középértékű tájtárképeinek szerkesztését kívánja az Értekezlet, a 4. pontban felkéri a Földrajzi Társaságot a különböző földrajzi intézmények közötti együttműködés és tapasztalatcsere megszervezésére, az 5.pont évi tájértekezlet egybehívását sürgeti, a 6.pont felkéri a Földrajzi Társaságot terepen végzendő tájkatatások kézikönyvének /utmutatójának/ elkészítésére, a 7.pont a tökéletesebb m. szaki felszerelés érdekében emel szót, a 8.pont

az eddigi táj kutatások eredményeinek közzétételét kívánja, a 9. pont az ország területének a különböző kutató intézmények közötti felosztását javasolja, a 10. pontban az Értekezlet felkéri a kormányt, hogy a földek minőségi osztályozásába vonják be a geográfusokat és a 11. pont az egyes tájkomponensek beható vizsgálatát hangsúlyozza.

A.G. Iszacsenko: A táj kutatások feladatai és módszerei.

/Zadacsni i metodü landsaftnuh isszledovanij/ 413.o.

A cikk bevezetőben a táj kutatás körül a szovjet földrajz-tudományban az utóbbi években zajló vita eredményeit és jelenlegi állását foglalja össze, majd megállapítja, hogy "a táj földrajz földrajzi /vagy Szolncev szerint "természeti-területi"/ komplexusokat kutat, kidolgozandók ez okból "a táj kutatások módszerei és a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazásának utjai". E célból a következő problémák merülnek fel: 1/ a táj földrajz helye a földrajztudományok sorában, kapcsolata a rész tudományokkal, elsősorban a gazdasági földrajzzal, 2/ a táj kutatás szerepe a terület racionális felhasználásában, 3/ tájtérképezés, 4/ a táj életének, vagyis szerkezetének és dinamikájának tanulmányozása, 5/ a gyűjtött adatok feldolgozása, 6/ az elemi földrajzi komplexusok tipologizálása, 7/ tájkataszter felállítása, 8/ földrajzi tájak tiológiája és 9/ tájrayonirozás. Emlene pontban foglalja össze a földrajz táj tanulmányozásának és jellemzésének programját: 1/ A táj fekvése, határai és kapcsolatai, 2/ a táj fejlődés története, 3/ a jelenkori zonális és azonális tényezők, 4/ a táj szerkezete, komponensei, azok kapcsolata, tájon belüli törvény szerűségek, 5/ a táj morfológiája a hő, a nedvesség, az ásványi és szerves anyagok dinamikája és eloszlása, 6/ a táj évszakos dinamikája, 7/ a táj fejlődés iránya, haladó elemei, 8/ az emberi munka hatása, 9/ a természeti erőforrások és azok kihasználására vonatkozó javaslatok.

A cikk nagyobbik fele a táj kutatás gyakorlati megszervezésére és levezetésére vonatkozó javaslatokat és tanácsokat tartalmazza /bejárásos, állomási, külterületi, komplex stb. kutatások/.

F.N.Mil'kov: Az Orosz síkság déli része tájrayonfelosztásának alapvető kérdései. /Osznovnye voproszű landsaftnogo rajonirovanija juga Russzkoj ravninü/. 429.o.

Szabatosan körülhatárolt területrészen mutatja be szerző a táj kutatásnak ma általánosan elfogadott szovjet módszereit. A terület általános regionális felosztásán kezdi /északi erdős sztyep, jellegzetes erdős sztyep; déli erdős sztyep és sztyep/, majd részletesen jellemzi az erdős sztyep és a sztyepzóna típusait /ártéri, artér fölötti, reliktumévízválasztó, folyómenti, halmos típus/ s végül a típusokat röviden analízálja.

Ju.N.Ceszal'csuk: Komplex természeti földrajzi kutatások a Moszkva terület Zarajszki rajonjában. /Komplekszűe fiziko-geograficseszkie isszledovanija v Zarajszkom rajone Moszkovszkoj oblaszti/. 441.o.

A Moszkvai egyetem földrajzi fakultása 1951-53 években komplex földrajzi kutatásokat végzett az említett rayonban. A cikk ezekről a kutatásokról számol be röviden, leírja a kutatásterületet, az expedíciós kutatások megszervezését és metodikáját /a komplexuson belül faciesek, határterületek - urocsiscsok -, formációk, területrészek kutatása/ levonja a kutatások néhány eredményét /"a természeti földrajzi facies a táj-földrajz teropkutatások közvetlen objektuma"/ s összefoglalja a gyakorlati következtetéseket.

A tájföldrajz kérdéseiről tartott értekezlet. /Szovescsanie po voproszám landsaftovedenija/. 449.o.

A fenti három előadáson kívül az értekezleten a következő előadások hangzottak el: Sz.V.Kalesznyik /megnyitó előadás/, K.V.Kavrisvili /Abbazia rayonfelosztásáról/, K.I. Gerencsuk /Lvov/, N.A.Gvozdeckij /Moszkva/. A.G.Grigorjev felvetette azt a sokat vitatott kérdést, vajjon milyen legyen a földrajzi rayonfelosztás, regionális, vagy tipológiai? Rövid de érdekes felszólalásában a regionális felosztás mellett foglalt állást, mert a rayon "konkrét területhez van kötve", a típus a konkrét területtől független. Igen sok felszólaló után A.G.Iszacsenko zárta le a vitát, s ebben a záróbeszédben a következő kérdésekre adott választ: Mi a tájföldrajz? Melyek

a tipológiai és regionális egységek? van-e a tájféldrajznak alapegysége? Záróelőadást tartott még Milykov és Ceszelcsuk s az értekezletet Kalosznyik professzor zárta le.

Jubileumok

B.V.Szocsava: V.N.Szukacsev alkotó útja és szerepe a geobotanika és a tájféldrajz fejlődésében. /Tvorcseszki put' V.N.Szukacseva i ego rol' v razvitii geobotaniki i landsaft-ovedenija/. 485.o.

A szovjet geobotanikusok nesztorának 75 éves születésnapja alkalmából a folyóirat hosszabb cikkben méltatja az agg tudós pályafutását és tudományos teljesítményeit. Szukacsev első tudományos munkája 1903-ban jelent meg, tehát több mint félszázados tudományos munkásságra tekinthet vissza. Evtizedeken át adott elő különböző felső tanintézetekben, igen sok tudományos expedícióban vett részt /Sarki Urál, Transzbajkália, Kola félsziget, Közép-Ázsia, stb./, 1919 óta a Leningrádi Erdészeti főiskola, majd a Leningrádi egyetem tanára.

Krónika

E.Knobel'sdorf: "A Szovjetunió gazdasági földrajza" c.könyv megvitatása. /Obszuzsdenie knigi "Ekonomicseszskaja geografija SzSzsZR/. 493.o.

A könyv, a Szovjetunió legújabb gazdasági földrajzi egyetemi tankönyve G.N.Cserdancev professzor /szerkesztő/, N.P.Nikitin professzor és B.A.Tutühin docens műve. A vitában a legtöbb vezető és ismert szovjet gazdasági geográfus résztvett, a könyv kiváló tulajdonságait elismerték, de hiányait és fogyatékoságait sem hallgatták el.

Z.Romisovszkaja: Külföldi geográfusok ajándékai a Szovjetunió Földrajzi Társaságának. /Podarki zarubezsnüh geografov Geograficseszkonü Obszesztvu SzSzsZR/. 501.o.

Felsorolja a Kínából, Bulgáriából, Romániából és Lengyelországból a Társaság könyvtárába érkezett földrajzi műveket.

6.szám.

V.M.Szinicin: A Lan csou - Alma-Ata vasutvonal körzeteinek általános természeti földrajzi áttekintése /a Kinap Népköztársaság területén /Obscsij fiziko-geograficseszki obzor rajonov Lancsou-Almaatinszkoj zseleznoj dorogi v prededelah Kitajszka Narodnoj Reszpubliki/. 506.o.

A legnagyobb szabású interkontinentális vasútvonalak egyike a Lencsou-Alma-Ata között épülő vasút, amely a Szovjetuniót és a Kínai Népköztársaságot köti össze. A vasút építése kínai területen 1953-ban indult meg, a vonal hossza 2300 km; eddig a Vuvej városáig vezető 250 km hosszú szakasz épült meg. A vasút nyomvonala alöszplató nyugati peremétől a hanszui korridoron, Fej-Sanon, a Turfan medencén és a Dzsungariai síkság déli peremén vezet keresztül. Az itt felsorolt vidékek természeti földrajzi viszonyait írja le a szerző /térképvezetékkel/

V.V.Poksisevszkij: A gyér lakosságú területeken végzett gazdasági-földrajzi terepkutatások tartalmának és metodikájának néhány kérdése. /Kakotornye voproszú szoderzsanija i metodiki polevüh ékononiko-geograficeszkih rabot malo-obzsitüh rajonah/. 516.o.

Gyakorlati jellegű utmutatások gyéren lakott területek komplex jellemzésére, a szükséges adatok gyűjtésére, feldolgozására és rendszerezésére. Lakótelepek, közlekedési viszonyok, élelmezési helyzet, természeti erőforrások, felszinformák, erdei növényzet, fütakaró, stb. a természeti és gazdasági objektumok majdnem teljes és kimerítő feldolgozására ad a szerző tömör, gyakorlati utasításokat és tanácsokat. Példának az Aldan-Nagy Never közötti szakasz kutatásáról szóló jelentést idézi.

Vitairások

A.M.Kanonnikov: A természeti övezetek kérdéséhez. /K voproszu o prirodnyh zonah/. 529.o.

A témáról szóló irodalom főbb tételcinek rövid áttekintése után szerző a természeti övezetfelosztás általa szerkesztett táblázatának elfogadását javasolja, amely a hő- és nedvességviszonyok szerint osztályozza az övezetek és alövezetek típusait. Összesen 19 típust állapít meg, kezdve a sarki sivatagokon és félsivatagokon és végezve a trpusi sivatagokon.

Rövid közlemények.

N.V.Klukin: A Molotov terület. /Molotovszkaja oblaszt'/. 535.o.

A Molotov terület a Szovjetunió egyik fiatal közigazgatási területe. 1938 október 3-án alakult az Ural nyugati lejtőjén, a Kama vízterületén fekszik, ED irányban 670, NyK irányban 450 km hosszú. A cikk a területre vonatkozó történeti adatokat,

gazdasági fejlődésének részletes leírását közli, az egyes termelési ágakra vonatkozó adatokkal együtt, röviden felsorolja a terület természeti erőforrásait, pl. az erdőségek kiterjedése és faállománya évi 30 millió köbláb faanyag kitermelését teszi lehetővé, holott a tényleges kitermelés ennek a mennyiségnek mintegy a felét teszi ki. Kiemeli a mezőgazdaság erőteljes fejlődését /a termelés 1913-hoz képest 1951-ben a másfélszeresére emelkedett, az állattenyésztés fellendülését s néhány szóval leírja a közlekedési hálózatot.

V.P.Lidov, L.E.Szetunskaja és N.V.Hmeleva: A talajleöblítés mikroformáinak mennyiségi módszerekkel végzett tanulmányozása. /Iz opüta izucsenija mikroform razmüva pocsvü kolicsesztvennüni metodami/. 543.o.

Rövid, néhány grafikonnal illusztrált beszámoló a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Földrajzi Intézete és Erdészeti Intézete Eróziós osztálya keretében végzett kutatásokról. A kutatások színhelye az Orlov terület Novoszilszk rayonja volt, s főleg a leöblítés recens formáival foglalkozott, elsősorban a friss, rendszerint 0.2-0,5 m mély, 2-5 m széles vizmosásokkal, az ugynevezett "razmojnákkal". E mikroformák kutatásának mennyiségi módszereit írja le.

N.N.Ivanov: A légköri csapadék évi amplitudójáról. /O godovoj amplitude atmosfernüü oszadkov/. 546.o.

Afrikai és ázsiai példán mutatja be szerző az amplitudó erős váltakozását, az indiai Cherrapundji-ban az amplitudó évi 2700 mm, a szudáni Chartumban 56. Részletesen foglalkozik a viszonylagos és másodlagos amplitudók kérdéseivel s néhány szovjet megfigyelő ponton mért amplitudókat is felsorol.

Sz.Habera: Kőmezők Csehországban. /Kamennüe rosszüpi v Csehi/. 551.o.

Rövid feljegyzés /fényképpel/ a cseh hegységekben fekvő többnyire reliktmos jellegű, ma már mozdulatlan kőmezőkről.

N.A.Florenszov és K.F.Kalinina: A Cserszkij és Dombrovszkij hegységek kialudt vulkánjai Kelet-Szibiriában. /Potuhsie vulkanü Cserszkogo i Dombrovszkogo v Vosztocsnoj Szibiri/. 552.o.

Négy, egymástól meglehetősen távolfekvő csoportban 20 kialudt vulkánt tartottak nyilván Kelet Szibiriában. A szerzők újabbakat fedeztek fel 1948-ban, szibíriai terepút tásaik

során. A kialudt vulkánok a Szovjetunió és a Mongol Népköztársaság kainozoikumai vulkáni komplexusának legfiatalabb elemeihez tartoznak.

M.O.Koszven: Bibliográfiai kiegészítések Kamcsatka felfedezésének történetéhez. /Bibliograficeszkije dopolnenija k isztorii otkritija Kamcsatki/. 555.o.

A XVIII.században az Orosz Tudományos Akadémia tudományos kalendáriumot adott ki, amelynek egyes évfolyamaiban a szerző Kamcsatkára vonatkozó leírásokat talált. Ezeknek a cikkeknek a tartalmát közli a szerző.

E.R.Ragdülon: Feljegyzések az abakáni Matkecsik falu sziklafestményeiről. /Zametki o naszkal'nih izobrazsenijah u derevni Matkecsike na Abakane./ 558.o.

A szerző 1949-ben a Szibiriában, a Minuszinszki katlanban, a Jenyiszej egyik mellékfolyója, az Abakan, jobbpartján emelkedő sziklafok egyik oldalán festményeket fedezett fel. Ezek másolatait közli. Az egyik rajz teljesen kezdetleges, a másik meglepő realizmussal ábrázol iranszarvasokat és kőszáli kecskéket. Ez a két állat a jelenkorban egymástól távoleső vidéken él, szerző tehát felveti a kérdést, hogy a neolitikumban - az ábrázolások feltehetően ebből a korból származnak, - az éghajlati viszonyok és általában az egész földrajzi környezet nem tette-e lehetővé a két állat együttélését.

Krónika

B.L.Licskov: Az asztrogeológiai problémákról rendezett értekezéslet. /Konferencija po problemam asztrogeologii/. 561.o.

Az értekezésletről szóló részletes beszámoló. Az elhangzott előadások a következők voltak: B.L.Licskov: "A Föld mozgása mint a tektonikus folyamatok oka", B.N.Katterfeld: "Kritikai párhuzamok és kritikai meridiánok összefüggése a geotektonikával", M.S.Ejgenson: A Nap tevékenysége, a Föld tengely körüli forgása és a geotektonika.

L.A.Vitel'sz: A "Nap-Föld" problémáról rendszert tudományos ülés. /Naucsnaja szesszija po probleme "Szolnce-Zemlja"/ 565.

A múlt év márciusában a Földrajzi Társaság a fenti problémáról tudományos ülést tartott a megelőző hónapban elhalt V.Ju. Vize emlékeztőre. Az ülésen a következő beszámolók hangzottak el: A.F.Laktionov: V.Ju.Vize tudományos munkásságát méltatta,

A.V.Snitnikov: Vizenek a problémára vonatkozó felfogását elemezte, M.Sz.Ejgenszon a "Nap-Troposzféra" témakörben a szovjet tudománynak Vize gondolatainak továbbfejlesztése terén elért eredményeiről számolt be, P.P.Predtecsenszkij előadásának témája "Az általános légkörzés, mint a klímafejlődésre gyakorolt szoláris behatás alaptényezője" volt, T.V.Pokrovszkij "A naptevékenységnek a Szovjetunió hőmérsékletjárására gyakorolt hatásáról" beszélt, L.P.Rakipov "A naptevékenység a troposzférára gyakorolt hatásának mechanizmusáról" tartott előadást.

V.I.Veszeloovszkaja: A Vologda terület tanulmányozásáról tartott tudományos értekezlet. /Naucsnaaja konferencija po izucseniju Vologodszkoj oblaszti/. 568.o.

A Földrajzi Társaság vologdai osztályának kezdeményezésére rendezett értekezletről szóló rövid jelentés.

Hivatalos rovat

A Szovjetunió Földrajzi Társaságának rövid beszámolója az 1954. évről. /Kratkij otcset Geograficeszkogo Obscsesztva Szozuzs SzSzR za 1954 g./ 571.o.

Részletes beszámoló a Földrajzi Társaság, annak egyes szervei, osztályai és fiókjai tevékenységéről. A Társaságnak van közgyűlés, Tudományos Tanácsa, Elnöksége, 7 osztálya, két főbizottsága, levéltára és könyvtára, 17 fiéjja és 35 részlege.

Geografia v skole

4.szám.

A földrajz helye a szovjet iskola új tanrendjében. /Meszto geografii v novom ucsebnom plane szovetszkoi skoli/ 1.o.

Az 1956/57 tanévben a szovjet iskolákban új tanrend lép életbe, a Szovjetunió gazdasági földrajzának előadása átkerült a IX. osztályba s ezzel fejeződik be a földrajz középiskolai tanítása, a külföldi országok gazdasági földrajza a VIII. osztály tananyagába került. A bevezető cikk ezután az új földrajzi tanrend jelentőségét méltatja, rámutat a Szovjetunió növekvő világpolitikai súlyára és viharos ütemű belső gazdasági fejlődésére, amellyel a földrajz tanítás fokozott súlyt nyert a szovjet ifjúság nevelésében. Hangsúlyozza új tankönyvek megírásának szükségességét.

K.K.Markov: A Moszkvai egyetem fennállásának kétszázadik évfordulója. /Dvuhszotletie Moszkovszkogo universziteta./ 5.o.

A Moszkvai egyetem földrajzi fakultásának dékánja ebben a rövid, igen tartalmas cikkében foglalja össze az egyetem fennállásának kétszáz éves történetét s azt a szerepet, amelyet az egyetem az orosz és a szovjet tudományos életben játszott. Felsorolja a tudománynak és az irodalomnak azokat a nagyságait, akik az egyetem hallgat-inak soráb-l kerültek ki, Lermontovtól Szecsenovig az egyetem fejlődését /alapításakor 10 tanszéke volt, s a huszadik század elején már 60/, tömör szavakkal jellemzi az egyetem nagy geográfusainak érdemeit, különösen Anucsin, Borzov és Baranszkij nagy teljesítményeit s végül négy pontban felsorolja azokat a feladatokat, amelyeket az egyetem földrajzi karának, hiven nagy hagyományaihoz, meg kell valésítania.

V.N.Solkovin: A Szovjetunió erdei s azok gazdasági hasznosítása. /Lesza Szovetszkogo Szozuza i ih hozjajsztvennoe iszpol'zovania/ 9.

A Szovjetunió erdőségeinek kiterjedése a legnagyobb a világon - 655 millió ha, utána sorban következik Kanada 335, az USA 225, Svédország 23,1, Finnország 21,7 millió ha erdővel. A fakészlet mennyisége a Szovjetunióban 45-50 milliárd m³, az évi szaporulat 600 millió m³. A vegyes és tülevelű erdők határa az európai részen Karéliától Gorkijig húzódik, ezentúl a tülevelűek uralkodnak. Az egyes tülevelű fajták sorában elterjedésben első helyen áll a vörösfenyő /250 millió ha/, utána következik az erdei fenyő /90 mill.ha/, a lucfenyő /70 millió ha/ a cirbolya /30 millió ha/ s a jegenyefenyő /13 millió ha/. Részletesen leírja a leggazdagabb erdővidékeket /Irkutszk terület, Jakutia/, az erdő- és a faipar fejlődését a forradalom után, az erdőipar rohamos gépesítését, a kitermelés területenkénti megoszlását, a fafeldolgozó vegyi iparok kialakulását és üzemek számának növekedését. A cikket két világos térkép-vázlat teszi szemléletessé.

Ju.G.Szauskin: Magyarországi utijegyzetek. /Zamotki o poczdko po Vengrii./ 18.o.

Szauskin professzor az elmúlt évben néhány hetet töltött Magyarországon s ez útján szerzett benyomásait és tapasztalatait közli ebben a cikkében. Igen rokonszenves hangon írja

le az országot és annak fővárosát és beszámol a magyar geográfusok tudományos munkájáról. Mint gazdasági geográfust természetesen elsősorban a gazdasági kérdések, a termelés területi eloszlása érdekelték s ezekkel a kérdésekkel cikkében meg lehetős bőséggel számol be.

A.V.Darinszkij: A földrajztanítás megjavításának módjai az V.osztályban. /Puti ulucssenija prepodavanija geografii v V.klassze/. 27.o.

A szerző saját gyakorlati tapasztalatai alapján fejti ki, mely szerepe van a természeti földrajz tantárgyának a tanulók általános ismeretszerzésében, részletesen kifejti a tanulók tudásában mutatkozó hiányokat, megmondja, mint kell azokat vélenőnye szerint kiküszöbölni s gyakorlati példán mutatja be /pl. a légkör előadásánál/ mint kell a tárgyat a tanulók számára érdekessé, érthetővé tenni.

I.Mihalenko: A mezőgazdasági kiállítás anyagának szerepe a Szovjetunió gazdasági földrajzának tanításában. /Iszpol'zovanie materialov szel'szkohozjajsztvennoj vüsztavki v prepodavanii ékonomicseszkoj geografii SzSzsZR/. 34.o.

A szerzőnek ebben a cikkben közölt gyakorlati tanácsai a moszkvai mezőgazdasági kiállításra szólnak, de minden iskolai kiáll látogatás sikere érdekében megszívlelhetők. Tanácsai röviden a következők: Lehetőleg többször mutassuk be azokat a pavillonokat, amelyek tartalmával a tanítás során sokat foglalkoznak. Feladatokat kell feladni a látottak leírására. Előre elő kell készíteni az osztályt a kiállítás látogatására, a látogatás után grafikonokat kell készíttetni, amelyek a tantárgy egyes fejezeteit a pavillonokban látottakkal szerves kapcsolatba állítják. /A grafikonok mintáit a cikk közli./

K.V.Markov: A körvonalas térképeken végzett munka kialakítása. /Ob ofornlenii rabot na konturnüh kartah./ 38.o.

Gyakorlati célkitűzésű cikk, amely a körvonalas térképek objektumait két csoportba osztja, a térképen ábrázolt és a térképre felrakandó objektumokra. Igen részletes utasításokat és tanácsokat ad a térkép kitöltésének helyes módjára, a felrakandó tárgyak kiválasztására, a kartográfiai munkára tanításra.

M.V.Lapko: "A torv és a térkép" témája a természeti földrajz tanításának első évében. /Tema "Plan i karta" v nacsal' non kursze fiziceseszkoi geografii/. 45.o.

Az 1954. évi tanterv értelmében az V.osztályban a természeti földrajz tanítása 12 órában történik. A 12 óra tananyaga a láthatár fogalmának ismertetésén kezdődik és a féltékék a világrészek, az óceánok ismertetésével, a különböző mértékű térképen végzett mérésekkel végződik. A szerző végigmeny mind a 12 órán és a tárgy kifejtésére, a magyarázatra, az ellenőrzésre és a házi feladatokra részletes tanácsokkal és javaslatokkal szolgál, természetesen a saját előadási tapasztalataira hivatkozással.

Tapasztalatcsere.

P.P.Loszev: Földrajzi kirándulások az V.osztályban. /Geograficeszkoi ékszkurszii v V.klassze./ 52.o.

Gyakorlati tanácsok és utmutatások a földrajzi kirándulások megszervezésére. A felszín áttekintése valamely dombtetőről, a kirándulás programjának kitűzése, stb. szerző szerint a felkészítők s végül egy kaukázusi táj példáján beszámol az ásványi előfordulások keresése körül végzett munkájáról.

F.P.Kalinyin: Néhány gyakorlati munka és megfigyelés a terepasztalon. /Neszkol'ko prakticeseszkoi rabot i nabljudenij na geograficeszkoi ploscsadke./ 54.o.

A rövid cikk tartalma többet mond, mint annyit a cím ígér. A szerző, egy moszkvai középiskola földrajztanára, leírja, hogyan mutatta be tanulóinak a szabad terepen, Moszkva környékén a felszíni formákat, hogyan ismertette meg velük az elvont fogalmakat s végül hogyan mutatta be a formák keletkezését a terepasztalon.

E.D.Rodionova: "A víz a Földön" témakörben rendezett kirándulás. /Ékszkurszija po teme "Voda na Zemle"/. 56.o.

A szerző leírja tanítványaival a T'mak folyó völgyében rendezett kirándulást, az előkészítő előadásokat, hogyan vezette rá tanítványait a folyóvölgy természeti sajátosságainak és formáinak, a vízjárás és a mederalakulás, a vízhozam, stb. ismeretére és mérésére.

Z. Jur'ev: Fiatal vidékkutatók Uhtában. /Junne kraevodü Untü/. 60.o.

Az uhtai középiskola muzeunának rövid leírása. A muzeun anyagát az iskola növendékei gyűjtötték.

K.K. Zsurbickij: A földrajzi kabinet és terepasztal megszervezése. /Organizacija geograficseszko kabineta i ploscsadki/. 61.o.

Egy kelepszibiriai iskola földrajztanára leírja, hogyan szervezte meg és szerelte fel tanítványaival együtt földrajzi kabinetjét.

Földrajzi Hírek 64-67.o.

A Központi Sarkvidéken. A Barátság utja. A Narvai víz-erőmű. Vasut a Kercsi szoroson át. Hőmérsékletmérés a Donyec-vidék mélyaknáiban. Az uszó jégszigetek eredete.

Bibliográfia. 67-79.o.

A rovat következő szovjet könyvekről és atlaszokról közöl birálatot és ismertetést:

P.A. D'jakonov: A.A. Dommetti és K.I. Jurkevics: Földrajz tanítás a VII. osztályban. /Uroki geografii v szed'nüh klasszah /

N. Mihajlov: Sz. P. Szuszlov: A Szovjetunió természeti földrajza /ázsiai rész/. /Fizicseszka geografia SzSzsR /aziaszkaja csaszt'/. .

Z. Csernjakov: M. Sz. Bodnarszkij: Földrajzi nevek szótára. Szlovar' geograficseszkih nazvanij/.

N.A. Lapkina: Világatlasz. /Atlasz Mira/.

A. Nikitin: Az új Kis Világatlasz. /Novüj "Atlasz Mira" malago formata./

A.V. Kameneckij: Mezőgazdasági térképek a középiskolai tanárok atlaszában. /Szel'szkohozjajsztvennüc kartü v atlaszodlja ucsitelej szrednej skolü./

5.szán.

V.G. Érdeli: A térkép és helye az ország életében és az iskolai tanításban. /Karta i ee meszto v zsizni sztranü i v skol'nom prepodavanii/. 1.o.

Bohutatja a térkép használatát az iskolában, a tanulók rávezetését a térkép használatára, készségeik és gyakorlati

ismereteik, topográfiai tájékozódásuk kifejlesztését az első lépéstől kezdve, gyakorlati kérdések sorozatát közli a környékbeli terepformákkal és felszíni vizekkel kapcsolatban s a cikk végén 12 pontba foglalt tervet is közöl a világrészek tanítására. Ezek a következők: Világtájak; tájékozódás a fók-hálózatban; távolságok mérése; óceánok és tengerek; partvonal; domborzati sajátosságok; éghajlat és magyarázata; folyók és összefüggésük az éghajlattal és a felszínnel; a növényzet jellemzése; az állatvilág; népesség.

L.F.Trube: A Központi Iparvidék városainak típusai.
/Tipü gorodov Central'no-Promüslennogo rajona/. 10.o.

A cikk szerzője a városok osztályozásának eddigi irodalmi előzményei után az Iparvidék városait keletkezési módjuk és időpontjuk szerint a következő csoportokba osztja: erősségekből fejlődött gazdasági központok, falvakból keletkezett közigazgatási központok, gyári településekből és elővárosokból fejlődött és végül szovjet időkben "lakatlan" területeken épült új városok. Az egyes várostípusokat röviden jellemzi, lakosságuk száma szerint tábellákba csoportosítja és térkép-vázlaton teszi szemléltetessé.

Ju.G.Szauskin: Magyarországi utijegyzetek. /Zametki o poezdke po Vengrii/. 15.o.

Szauskin professzor magyarországi uti benyomásairól és tapasztalatairól írt második cikke. Ebben a dunántúli ipari területeken, Esztergomban, Miskolcon és Diósgyőrben, valamint a magyar Alföldön látottakról számol be.

N.N.Baranszkij: A földrajzi ismeretek népszerűsítéséről.
/O populjarizacii geograficseszkih znaniij/. 20.o.

A szovjet gazdasági geográfusok nosztora ebben a cikkében megírja, milyenek kell lennie egy népszerű ismeretterjesztő földrajzi könyvnek. Az ilyen könyvvel alátámasztott követelményeket hat pontban foglalja össze. Ezek a követelmények: elvi következetesség, a természet elemeinek összhangba hozatala a népesség és a gazdaság elemeivel, generálizálás, konkretizálás, a térkép és a szemléltető eszközök hangsúlyozása, összehasonlítások alkalmazása. A hat követelményt a szerző részletesen kifejti és megindokolja.

V.A.Tutocskina: A földrajztanítás új feladatai./Novie zadaci prepočavanija geografii/. 25.o.

A szerző, az Orosz SzFSzR oktatásügyi minisztériumának metodikai konzultánsa, ebben a cikkében az új tanterv földrajzi részéhez fiz magyarázatokat. E tanterv szerint az V. osztályban a természeti földrajz szerepel /heti 3 óra/, a VI. osztályban a világrészek természeti földrajza /heti 2 óra/, a VII.osztályban a Szovjetunió természeti földrajza /heti 2 óra/, a VIII.osztályban a külföldi országok gazdasági földrajza /heti 2 1/2 óra/ s a IX. osztályban a Szovjetunió gazdasági földrajza /heti 3 óra/.

N.V.Alekszandrovszkaja, A.M.Rjabcsikov, A.E.Szluha: A Moszkvai egyetem földrajzi felvételi vizsgáinak tapasztalatai. /Iz opüta priemnuh ékzamenov po geografii v MGU/. 29.o.

A szerzők a felvételi vizsgákra jelentkezők tudásában mutatkozó bizonyos hiányokról és készségeik egyes fogyatékoságairól számolnak be s rámutatnak a tantervben gyökerező kiesésekre is.

A.Arisztova: Az új tanterv alapján a VI.osztályban végzendő munkáról. /Rabota po novej programme v VI.klassze./ 32.o.

Az új földrajzi tanterv értelmében a VI.osztály földrajzi tananyaga a világrészek természeti földrajza. Hogyan osztja fel ezt az anyagot, hogyan magyarázza és fejti ki ezt az anyagot, hogyan kapcsolja az V.osztály már ismert anyagához, s hogyan fűzi a tananyagot szerves formában a térképhez - ezt adja elő a szerző cikkében.

Sz.V.Zolotovina: "A Szovjetunió európai részének közép-pontja" témáról szóló órák a VII.osztályban a környezetbejárási anyag felhasználásával. /Uroki po teme "Centr Evropejszkoj csaszti SzSzsZR v VII.klassze sz iszpol'zovaniem kraeved-cseszkogo materiala/. 56.o.

A szerző az anyagot nyolc órára osztja fel. Ezek: Földrajzi fekvés és felszín. Éghajlat, növényzet, talaj. Folyók és ásványok. Ipar. Mozőgazdaság. Lakosság és közlekedés. Ismétlés. Részletesen előadja az egyes órák tananyaga előadásának metodikáját, a feladott kérdéseket, házi feladatokat s a cikk végén felsorol néhány ellenőrző kérdést.

Tapasztalatcsere

A. Sz. Zaharov: A helyi ásványok tanulmányozása a VII. osztályban. /Izucsenie mesztnüh poleznüh iszkopaemüh v VII. klassze /Na primere Tatarszkoj ASzSzR/. 42.o.

A szerző a Tatár autonom szovjet szocialista köztársaság példáján mutatja be a téma tanításának általa alkalmazott módszerét. Három alapvető kérdés magyarázatát tartja szükséges kiinduló pontnak: 1/ A geológiai szerkezettel mely ásványok függenek össze a köztársaság területén, 2/ az ásványok területi eloszlása és 3/ az ásványok gyakorlati felhasználása. Végigmegy valanennyi felsorolt ásványon, leírja a téma tanulmányozásának rendjét s végül választ ad a felvetett három kérdésre.

P. A. D'jakonov: A politechnikai oktatás tapasztalatai a VIII. osztály földrajzóráin. /Opüt politehniczeszko go obucszenija na urokah geografii v VIII. klassze./ 46.o.

A szerző a politechnikai oktatást muzeumok látogatásán kezdi, üzemek és gyarak, kohók, mezőgazdasági üzemek látogatásán folytatja. A látogatások során végigvezeti a tanulókat az egyes részlegeken, megmagyarázza, vagy megmagyaráztatja a gyártás és a termelés egész folyamatát s csak a kirándulások után tér át a Szovjetunió egyes rayonjainak előadására.

P. E. Bulin: Munkatapasztalataimból. /Iz opüta robotü/. 49.o.
Tanítványainak más szovjetvidékek iskoláinak növendékeivel folytatott levelezését s annak jó hatását írja le.

Konzultáció

V. N. Datis: Milyen nagy India népessége? /Kakovo naszele-
nie Indii?/ 50.o.

Részletes táblázatok és térképvezérléssel kiegészített rövid cikk India népességéről, természeti övezetek és közigazgatási területek, nem és foglalkozás szerinti megoszlásáról.

Földrajzi Hírek 55-57.o.

Kárpáti gáz Moszkvába vezetése. Dzsezkazgan /uj kazahsztáni város/. Tobolmenti új vasérclepek feltárása. Felső Karabah csatorna /Azerbejdzsán/. Elérték-e a Dzsomolungma csúcsát? Ipari építkezések Jugoszláviában. Új vasútvonal Jugoszláviában. Az Egyesült Államok, Belgium, Franciaország, Brazília, Argentína népessége,

A népi demokrácia országaiból. 58-60 o.

Lengyelország új közigazgatási beosztása, új várostípusú lakótelepek és új városok keletkezése. A lengyel hajóépítés sikerei. Lengyel bauxittelep. Kína északnyugati rayonjainak új képe. A Hoangho föl-őn megindult építkezések.

Krónika

Információs jelentés a Szovjetunió Földrajzi Társasága II. kongresszusának munkájáról. /Informacionnoe szoobszcsenie o rabote Vtorogo Sz'ezda Geograficeszkogo Obszcsesztva Szozjuza SzSzR/. 61-62.o

A kongresszuson tartott előadások rövid felsorolása.

A Szovjetunió Földrajzi Társasága második ülésének határozatai.

V.A.Gruzinszkaja: A Tudományos Akadémia 1955. évi "Pedagógiai felolvasásai. /"Pedagogicseszkij cstenijah" APN 1955 g./ 68669.

E felolvasások keretében az elmúlt évben földrajzi előadások is hangzottak el. A beszámoló csak A.A.Vinogradov, P.P.Loszev és N.N.Razumovszkij felolvasásainak rövid tartalmát közli. Mindhárom előadás tárgya az iskolai földrajztanítás és a vele összefüggő kérdéskomplexus volt. E három előadáson kívül még tíz földrajz-pedagógiai előadást tartottak.

A.A.Polovinkin emlékezete. /Pamjati A.A.Polovinkina/ 70.o.

Az elhunyt geográfus irkutszki egyetemi tanár, majd a Moszkvai pedagógiai főiskola tanárja volt. Kiváló művelője volt a földrajzi metodikának, az Akadémia lev.tagja.

Bibliográfia 71-79.o.

A következő új megjelenésekről közöl bírálatot, vagy ismertetést:

1./ V.I. Zaslavszkij: I.I.Zaslavszkij: A térkép a földrajzórán. /Karta na urokah geografii/

2./ V.I.Kozlov: Néprajzi térkép a középiskolai tanárok földrajzi atlaszában. /Kartü narodov v geograficeszkom atlaszedlja ucsitelej szrednej skolü/.

3./ Sz.A.Kovalev: Markos-Pécsi-Szabó: Magyarország földrajza. /Geografija Vengrii/.

4./ P.Terehov: V.G.Gnilovszkoj: Gyakorlati környékutató. /Zanimatel'noe kraevedenie/

N. Didovics-Z. Csernyakov: M.F. Nesztur. : Az emberi fajok.
/Cselovecseszkie raszu/.

V.V. Poksisevszkij: L.L. Trube: Városaink. /Nasi goroda/.

6.szám.

Ju. G. Szauskin: A Szovjetunió termelő erői racionális földrajzi megoszlásának kérdései a gazdasági földrajz iskolai tananyagában. /Voproszu racional'nogo geograficseszkogo razmescsenija proizvoditel'nüh szil SzSzSzR v skolnom kusze ökonomicseszkzej geografii/. 1.o.

A Szovjetunió Kommunista Pártja kongresszusi határozataihoz kapcsolatos /1919-től/ összefoglalja a Pártnak a termelőerők elosztására vonatkozó irányelveit, kiemeli az ötéves tervidőszakban keletkezett új ipari központok elhelyezését, kiemeli a fejlődés komplex jellegét és a X⁴. kongresszus határozataira hivatkozva, gyakorlati utmutatásokat ad arra, hogyan kapcsolja egységbe a tanár a földrajzi anyagot más természettudományok /kémia, fizika, biológia/ anyagával.

V.G. Erdeli: A földrajz előadása a VII. osztályban a térkép-használat alapján. /O prepodavanii geografii v VII. klassze na osnove iszpol'zovanija kart./ 12.o.

Gyakorlati példán mutatja be /a SzÜ területe és határai/ mint kell a tanulót a térkép használatára, a tananyag és a térkép kapcsolására, a térképrajzolás /körvonalas térkép kitöltésére/ rávezetni.

E.J. Kapitov: A Kubany ingoványainak gazdasági hasznosítása. /Oszvoenie plavnej Kuban/. 16.o.

A Kubany ingoványos területe 2200 km², az éghajlati és csapadékviszonyok igen kedvezők, a talaj nagy része nagyon termékeny s így indokolt a terület hasznosítása. Az eddig elért eredmények kitünők, a terméshozam magas. A cikk beszámol az eddig végzett és a tervezett ármentesítő munkálatokról /gátak, víztárolók, vízlevezetőcsatornák építése/, egyelőre csak 16 500 ha folyik öntözéses földművelés, s a terv értelmében 1960-ig a megművelt terület 100.000 ha-ra fog emelkedni.

A. E. Szluka: Franciaország ipara. /Promüslennoszt' Francii/. 19.o.

Igen tanulságos és alapos írás, amely jól áttekinthető, két térképvezérlattal kiegészített formában mutatja be Franciaország iparát, területi és ágazati eloszlását, az egyes iparágak részesedését az össztermelésben, a külföldi tőke részesedését, arányát más országok ipari termeléséhez, az egyes ágazatok fejlődését és elcsorvadását, a fontosabb ipari termékek kivitelét és behozatalát.

B. A. Slijamin: A perui áramlás. /Peruanszkoe tecsenie/. 28.o.

A perui hideg áramlás rövid leírása a legfontosabb számszerű adatok közlésével. Leírja a meleg, El-Niño áramlás sajátosságos jelenségét s annak szabálytalan periódusokban fellépését.

V. A. Tutocsikina: A földrajzi füzetekről. /O tetradjah po geografii/. 30.o.

Az orosz, és később a szovjet középiskolákban a tanulónak földrajzi füzeteket kellett vezetniök, ezek szolgáltak a földrajzi ismeretek lerögzítésére és elmélyítésére. Ez a szokás azonban ugyilátszik nem volt általános és kötelező, mert a szerző nyomatékosan ajánlja a földrajztanároknak, hogy tanítványaikkal ilyen füzeteket vezettessenek. Az új tanterv ugyanis a gyakorlati foglalkoztatást kötelezővé teszi. A cikk tanácsokkal is szolgál, mint kell az ilyen füzeteket a tanulókkal vezetetni.

L. Pancsesnikova: "Indokina, Indonózia és a Fülöp-szigetek" témája a II. osztály földrajz-óráin. /Tema "Indokitaj, Indonezija i Filippinü" na urokah geografii v IX. klaszce./ 33.o.

A szerző két órára osztja a címben megadott anyagot. Az első óra tananyaga a földrajzi fekvés, a természeti viszonyok és erőforrások, a második óra anyaga a politikai térkép, a népesség és a gazdaság. Megmondja, mely segédanyagokat és irodalmi forrásokat használt fel azután részletesen és módszeresen előadja a pontokba foglalt magyarázatot, a közben feltett kérdésekre pedig a magyarázat szemléltetésére készített szemelvényeket, s végül három csoportba tömörítve felsorolja a feleltetésnél feltett kérdéseket.

Sz.V. Arapov: Technológiai szemléltető taneszközök.
/Maglijadnie ucebnie poszobija po tehnologii/. 45.o.

A Szovjetunióban van egy állami vállalat, "Természet és iskola", amely különböző mezőgazdasági, ipari és műszaki árumintákból és anyagokból összeállított gyűjteményeket készít az iskoláknak, politechnikai és földrajzi oktatási célokra. A cikk két ilyen gyűjtemény leírását közli: az egyik a gyapot, a másik a gyapju termelését és ipari feldolgozását mutatja be.

Tapasztalatcsere

P.A. Szanukin: Toponimikai munkatapasztalatok. /Iz opüta rabotü po toponimike/. 50.o.

Beszámoló a földrajzi nevek tanításában a tanulók emlékezetében megrögzítése körül gyűjtött tapasztalatokról. Egyes szovjet iskolákban érdekes munkát végeznek a helyi földrajzi nevek gyűjtésével és értelmezésével. Ebben a munkában a felső osztályok tanulói is résztvesznek.

G.A. Afanasz'ev: Földrajzi tanulófüzetek a Szovjetunió gazdasági földrajzáról. /Ucseniceseszkie tetradi po ékonomicseszkoij geografii SzSzR/. 52.o.

A cikk tárgya földrajzi dolgozatírás, benn az osztályban és nem házi feladat formájában. A szerző előadja saját módszerét, amellyel tanítványait az egyezményes jelek helyes használatára, egy objektumok, pl. városok rövid jellemzésére rávezeti.

A.O. Levitszkij: Az iskolai földrajzi terepasztalokról.

/O skolnih geograficseszkih ploscsadkah/. 53.o.
A szerző leírja, mint készített az egyik hankovi iskolában tanítványaival minden külső segítség nélkül a felszinformák és a természeti folyamatok szemléltető bemutatására szolgáló terepasztalt és egyszerű műszereket.

A.J. Kolesznikov: Saját erőnkől. /Szvoimi szilami/. 54.o.

Ugyanarról szól, mint az előző cikk.

P.L. Kalinin: Működő forrás- és kutmodell. /Dejstvujuscsaja model' rodnika i kolodca/. 54.o.

Vázlatos rajzon bemutatja és leírja egy forrás- és kutmodell készítését.

Konvultáció

M.E.Nabukov: A Nap a Sarkvidéken. /Pozolnce v Arktike/. 56.o.

A Nap mozgásának, a nappalok és éjszakák hosszúságának váltakozó fazisait magyarázó rövid cikk.

Földrajzi hírek 60-62.o.

A Kujbisevi vízerőközpont. A Szovjetunió melegpólusa. Szovjet délsarki expedíció. A Csereporecki kohómi. Új vasútvonalak a Szovjetunióban. A Föld népessége. Kanada népessége.

A népi demokrácia országaiból. 63.o.

Népi Lengyelország és a Német Demokratikus Köztársaság gazdasági kapcsolatainak szilárdulása. Bulgária iparosodásának nagy sikerei. A Huangho megőrzésének terve. Peking-Hanoi vasút.

Krónika

N.M.Rasszkazova: A politechnikai oktatás kérdéseiről Szarátovban tartott értekezlet. /Konferencija po voproszám politichieseszkogo obucseniija v Szarátove/ 65.o.

V.Adol'f: Iskolai felszerelési tárgyak kiállítása.

/O rúsztavko ucsebnogo oborudovaniija/ 65.o.

Moszkvában évről-évre az egyik iskolában kiállítást rendeznek a tanárok és tanítványok saját készítményü taneszközöiből és készül keiből. Domborzati modellek, térképek, esőmérők, fizikai műszerek igen változatos formái szerepelnek a kiállításon, amelyet igen sok pedagógus látogat meg. Az 1955 őszén rendezett kiállításról szánol be a cikk.

Bibliográfia 67-68.

A rovat a következő újonnan megjelent műveket ismerteti:

E.I.Kapcsinszkaja: V.D.Podancsuk: A Szovjetunió gazdasági földrajza középiskolai előadása metodikájának vázlatá. /Qcsereki po metodike prepodavaniija ókonomicseszkój geografii SzSzsZR v szrcédnej skole/. 67.o.

V.Zamkovoij: N.J.Ljalikov: Szovjet Ukrajna. /Szovetszkaja Ukraina/. 68.o.

M.I. Seserban': J.O. Bucsinisz'kij: Ukrajna éghajlata.
/Pro klimat Ukrajini/. 70.o.
B.F. Polüsev: Prof. B.G. Ivgenzen: A Tomszk terület ter-
mészeti viszonyai. /Priroda Tomszkoj Oblaszti/. 72.o.
A.A. Floiser: Földrajztudományi évfordulók az 1956. évben.
/Kalendar' pamjatnih dat iz isztorii otecsestvvennoj geo-
grafii na 1956.g./ 73.o.

Új külföldi könyvek Könyvtárunkban

összeállította: Fazakasné Várady Zsuzsa

1. ABEL, Herbert: Naturvölker zwischen Pol und Äquator. Berlin-Mannover-Darmstadt, (1955). Schroedel. 79p. 4t. - 23 cm /Die Bewohnte Erde 3./
2. [ALISZOV] ALISSOV, B.P.: Die Klimate der Erde /ohne das Gebiet der UeSSR/. Berlin, 1954, Dt.V.d.Wiss. VI, 277p. - 24 cm
3. ANTONOV, A(lekszandr) E(fimovics): F(edor) P(etrovics) Litke. M. 1955. GEOGRAFGIZ. 39p. - 20 cm /Zamecsatel'nie Geografu i Putesesztvenniki./
4. The australian lignite /brown coal/ industry in relation to the development of low grade coal deposits in Asia. N.Y. (1954), United Nation. 175p. 1térk. - 27 cm /UNO:ST/TAA/Ser. c/15./
5. BARANSZKIJ, N(ikolaj) N(ikolaevics): Isztoricseszki obzor ucsebnikov geografii. /1876-1934/. M. 1954. GEOGRAFGIZ. 500[4]p. - 27 cm
6. Beiträge zur Tektonik des Thüringer Beckens. Berlin, 1955, Akademie Verl. 173p. 4tab. 1térk. - 30 cm /Abhandlungen zur Geotektonik 5./
7. BERINGER, Carl Christoph: Geschichte der Geologie und des geologischen ^{alt}bildes. Stg. 1954, Enke. VII, 158p. - 22 cm
8. BILLIÉ, Gérard: Étude des courbes normales de dispersion. Eléments de statistique à l'usage des naturalistes. Paris, 1954, Centre de Doc.Univ. III, 204, [6]p. 1mell. - 27 cm
9. BIROT, P[ierrel]: Biogéographie des Continens. Paris, (1954), Centre de Docum. Univ. 171p. - 27 cm /Les Cours de Sorbonne./
10. BIROT, Pierre: Les méthodes de la morphologie. Paris, 1955, Fr.Univ. 177p. - 24^{cm} /"Orbis" Introduction aux études de Géographie./
11. BISZKE, G.Sz : Ozü Karelii. M.-Lgr. 1955, AN. 28, [2]p. - 23 cm /AN Sz. Sz. Karlo-Finszkij Filial./
12. BLANCHARD, Henri: Nouseeland. Bern, (1953), Kummerly-Frey. 63p. 1térk. - 15 cm

13. BOESCH, Hans: Zentralamerika. Bern, (1951), Kummerly-Frey. 103p. 1térk.
- 15 cm
14. BOGUSZKI, G(eorgij) D(mitrievics): Po gorodam Italii. (M.) 1955,
GEOGRAFIK. 231p. 4t. - 2 cm
15. (BOLOTNIKOV, G. A.): Poslednjaja ekspedicija R(obera) Szkotta
[Scott], N. 1955, GEOGRAFIK. 405p. 9t. 1térk. - 23 cm
16. BRETZ, J. Harlen: Geology of the Chicago region. Part 2. The Pleistocene.
Urbana, 1955, State Geol. Survey. 132p. 22térk. mell. - 25 cm
/Illinois State Geol. Survey, Bulletin 65./
17. Britain. A book which attempts to do more than its size permits. London,
(1954?) Travel and Holidays Assoc. 200p. - 19 cm
18. BÜLOW, Kurd: Abriss der Geologie von Mecklenburg. Berlin, 1952, Volk
u. Wissen, Verl. 71p. 8t. - 23 cm
19. GADISCH, J(oes): Geologie der Schweizer Alpen. 2. Aufl., u. mitarb. von
E. Higgli, Basel, 1953, Wepf. XI, 480p. - 25 cm
20. CAROL, Hans: Die Südafrikanische Union. Bern, (1951), Kummerly-Frey.
loop. - 15 cm
21. CHAPIN, Henry-SMITH, F.G. Walton: Der Golfstrom, Seine Geschichte und
seine Bedeutung für die westliche Welt. (Berlin, 1954), Ullstein.
301p. - 22 cm
22. COLMAN, E.A.: Vegetation and watershed management. An appraisal of
vegetation management in relation to water supply, flood control, and
soil erosion. N.Y. (1953), Ronald. XV, 412p. 9t. 6térk. - 24 cm
23. CONINX GIRARDET, Berta: Britisch-^Ustafrika: Kenya, Tanganyika, Uganda.
Bern, (1951), Kummerly-Frey. XI, 234p. 3tab. 6térk. - 15 cm
24. Conservation of natural resources, Ed. by Guy-Harold Smith. N.Y. 1950,
Wiley. XII, 552p. 1térk. - 25 cm
25. GROENAT, Léon: Manual of phytogeography or an account of plant dispersal
throughout the World. The Hague, 1952, Junk. VIII, 587p. 54térk.
- 25 cm
26. DAVIS, William Morris: Geographical essays. (Harvard), [1955], Dover
publ. VI, 777p. - 22 cm
27. Les divisions écologiques du monde. Moyens d'expression, nomenclature,
cartographie. Paris, Juin-Juillet 1954. Paris, 1955, CNRS. 235p. 1térk.
- 25 cm /Colloques Internationaux du Centre National de la Recherche
Scientifique 59./

28. DEL VILLAR, Emile H.: Méthode de classification et analyse des sols. Base scientifique pour cartographie harmonique universelle. Tanger, (1953), Internat. ed. 1953p. - 25 cm /Travaux de l'Institut Scientifique Chérifien 2./
29. DUMITRASKO, S(atalj); V(ladimirovna); V(ladimir) A(fanasz'evics) Obrucsev. M. 1955, GEOGRAPHIZ. 37p. - 20 cm /Zamecsatel'nic Geografii i Putesecsztvenniki./
30. DYLIK, Jan: O peyglacjalnym charakterze rzeźby środkowej Polski. Łódź, 1953, Towarz. Nauk. 109p. 6t. 4térk. - 26 cm /Acta Geographica Universitatis Lodziensis 4./
31. FAUCHER, Albert - RENZER, Margot C. - WINKLER, E[rnst]: Canada. (2. überarb. Aufl.) Bern, (1953), Kümmerly-Frey. 120p. 1térk. - 15 cm
32. FLAIG, Walther: Lawinen. Abenteuer und Erfahrung, Erlebnis und Lehre. 2.vollst. neubearb. Aufl. Wiesbaden, 1955, Brockhaus. 251p. 27t. 1tab. - 23 cm
33. FREY, Heinrich: Argentinien. 2.Aufl. Bern, 1950, Kümmerly-Frey. 80p. - 15 cm
34. FREY, Heinrich: Chile. (2.überarb. Aufl.) Bern, (1952), Kümmerly-Frey. 53p. 1térk. - 15 cm
35. FREY, Heinrich: Uruguay, Paraguay. (2.Aufl.) Bern, (1951), Kümmerly-Frey. 70p. 2térk. - 15 cm
36. Geography and man. A practical survey of the life and work of man in relation to his natural environment. 1-3.Vol. Advis.ed.: Balchin, W.G.V. 2.ed. London, [195?7, New Era. 3 db - 28 cm
37. GEORGE, Pierre - TRICART, Jean: L'Europe Centrale. 1. Géographie physique et humaine. 2. Les Etats. Paris, 1954, Pr.Univ. 2 db - 24 cm
38. GOUZY, René: Belgisch-Kongo. Bern, (1952), Kümmerly-Frey. 92p. 1térk. - 15 cm
39. GRIBAUDI, Piero: Scritti di varia geografia. Tornio, (1955), Giapichelli. VIII, 624p. 1t. - 26 cm
40. GRUNDKE, Günter: Die Bedeutung des Klimas für den industriellen Standort. Eine Studie auf dem Gebiete der technischen Geographie. Gotha, 1955, Geogr.-Kart. Anst. VIII, 127p. 10t. - 28 cm /Ergänzungsheft Nr.225 zu Petermanns Geogr.Mitt./
41. GUINOCHEM, M.: Logique et dynamique du peuplement végétal. Phytogéographie. Phytosociologie. Biosystématique. Applications agronomiques. Paris, 1955, Masson. [8], 143p. - 23 cm /Evolution des Sciences 7./
42. GUTERSOHN, H[einrich]: Brasilien. 2.Aufl. Bern, 1950, Kümmerly-Frey. 100p. 2térk. - 15 cm
43. GUTERSOHN, H[einrich]: Vorderindien: Indische Union, Pakistan, Ceylon. Bern (1953), Kümmerly-Frey, 110p. - 15 cm
44. Hresztomatija po fiziceszkoj geografii. Afrika, Amerika, Avsztralija, Antarktida. Szosztov. Gvozdeckij, N.A. etc. M. 1955, UCSPEGDIZ. 503p. - 23 cm
45. HADZSIEV, Petar: Groncsarsztvoto v Trojanszko. Prinosz kóm proucsvaneto mu v gtda Trojan i okolnite szela. Szofija, 1954, BAN. 85p. 36t. - 26 cm
46. HAUDRICOURT, André G. - JEAN-BRUNHES DELMILLERRE, Mariel: L'homme et la charrue a travers le monde. 6.ed. Paris, (1955), Gallimard. 506p. - 23 cm /Géographie Humaine 25./
47. HERMBS, Carl: Die Lage der oberen Waldgrenze in den Gebirgen der Erde und ihr Abstand zur Schneegrenze. Köln, 1955, Geogr.Inst.Univ. [8], 277p. 4tab. 4coll. - 21 cm /Kölner Geogr. Arbeiten 5./
48. HORN, Rudolf: Wetter, Winde, Wellen, Eine Wetterkunde für jedermann, insbesondere für Seefahrer. Lpz. 1955, FachbuchV. VIII, 124p. 1tab. - 24 cm

49. Inland water-transport in Europe and the United States of America. (N.Y.) 1954, United Nations. VI, 141p. - 28 cm /ST/TAA/Ser. C/9./
50. Italien. Die Lombardei, (Mailand-Bergamo etc.) [1956?] (ENIT). 48p. 2térk. - 18 cm /Serie der Regional-Veroeffentlichungen 3./
51. Italien. Venetien, Trentino, Oberetschland. (Rom), [1956?] (ENIT). 64p. 2térk. - 18 cm /Serie der Regional-Veroeffentlichungen 4./
52. JACUNSZKIJ, V.K.: Isztóricieseszkaja geografija. Isztorija ejo vozniknovenija i razvitija v XIV-XVIII vekah. M. 1955, AN. 328p. 16térk.mell. - 27 cm
53. JAMES, Preston E.: Latin America. Rev.ed. N.Y. (1950). Odyssey pr XVI, 848p. 32t. 4térk.mell. - 25 cm
54. JAGER, Heinrich: Der kulturgeographische Strukturwandel de kleinen Walsertales. Kallmünz-Regensburg, 1953, Lassleben. 99p. - 24 cm /Münchner Geogr. Hefte 1./
55. JEWTUSHOWICZ, Stefan: Struktura sandru. Łódź, 1955, Towarz.Nauk. 56p. 5t. - 25 cm /Łódźki Tow.Naukowe III/40./
56. JULLIARD, E. - MEYNIER, A.: Die Agrarlandschaft in Frankreich. Kallmünz-Regensburg, 1955, Lassleben. 97p. - 24 cm /Münchner Geogr. Hefte 9./
57. KAJGORODOV, A.(lekszej) I(vanovics): Esztesztvennaja zonal'ja klasszifikacija klimatov zemnogo szara. M. 1955, AN. 117p. 1t. 8térk.mell. - 27 cm
58. KALMINE, Marianne: Die Entwicklung des Waldes auf dem Nordkrenz der Inselkerne von Rügen, kulturgeographisch betrachtet. Gotha, 1954, Geogr.-Kart.Anst. VIII, 77p. 4t. 11térk.mell. - 28 cm /Ergänzungsheft Nr. 254 zu Petermanns Mitt./
59. KOBER, L[eonold]: Leitlinien der Tektonik Jugoslawiens. Beograd, 1952, (Naučna Knjiga). [4], 81p. 2térk. - 25 cm /Srpska AN. Posebna izd. 189. Geol.Inst. 3./
60. KOLLER, Engelbert: Die Holztrift im Salzkammergut. Linz, 1954, Landesregierung. VIII, 101p. 10t. 1térk. - 26 cm /Schriftenreihe des Inst. für Landeskunde von Oberösterreich 8./
61. Kompleksznaja naučna Rodopszka ekspedicija pro 1953 godina. Dokladi i materiali. Szofija, 1955, BAN. 227p. - 25 cm
62. KONIECZNY, Stanislaw: Z badan nad rozmieszczeniem erratyków krystalicznych zlozowceni plejstocenskigo w Zachodniej Polsce. Poznań, 1956, Wyd.Nauk. 42, [1]p. - 25 cm /Poznanskie Tow.Przyj.Nauk. II/1./ /Német Kivonattal./
63. KROPOTIKIN, P(etr) D(ikolaevics): Geologicszkaja isztorija i sztroenie Zemli. M. 1956, Znanie. 38, [2]p. - 22 cm /Szerija III/12./

64. LADASSE, Jean: Les capitaux et la région. Étude géographique. Essai sur le commerce et la circulation des capitaux dans la région lyonnaise. Paris, 1955, Colin. XVII, 532p. 56k. - 24 cm / Cahiers de la Fondation Nationale des Sciences Politiques 69./
65. LASERON, Charles F[rancis]: Ancient Australisa. The story of its past geograph and life. London, (1955), Angus-Robertson. XIV, 210p. 11t. - 23 cm
66. LASERON, Charles Francis: The face of Australia. The shaping of a continent. Sydney-London, (1953), Angus-Robertson. XII, 244p. 12t. - 22 cm
67. LAUTENSACH, Hermann: Über die Begriffe Typus und Individuum in der geographischen Forschungen. Kallmünz-Regensburg, 1953, Lassleben. 33p. - 24 cm / Münchner Geogr. Hefte 3./
68. LEE, Rose Hum: The city, Urbanism and urbanization in major world regions. Chicago-Philadelphia-New York, (1955), Lippincott. VIII, 568p. - 24 cm
69. LEISTRETZ, Hans Karl: Aussenhandels Lexikon. Handbuch für Aussenhandel und Auslandskunde. 4. Neubearb. u. erweit. Aufl. Frankfurt a.M. (1956), Wirtschaftsdienst. XLIII, 114p. - 25 cm
70. LINDBERG, G.U.: Csetverticsnüh period v szvete biogeograficeszkij dannüh. M.-Lgr. 1955, AN. 334p. 1térk. - 27 cm / AN SzSzSzR. Zoologi-cseszkij Inszt./
71. LOUIS, Herbert: Über die ältere Formenentwicklung im Rheinischen Schiefergebirge, insbesondere im Moselgebiet. Kallmünz-Regensburg, 1953, Lassleben. 97p. 1térk. - 24 cm / Münchner Geogr. Hefte 2./
72. LOZEI, Jean: Petit dictionnaire de pédologie. Bruxelles, 1954, Direction de l'Agriculture. 169p. - 22 cm
73. LUMBIER, Manuel Muñoz: Cronología de las ciencias geográficas y geografía del mundo antiguo. México, Ser. Educ. Publ. 99p. - 20 cm
74. MAKOVEEV, Mih(aíl Sztepanovics): Poljarnij dnevnik. M. 1955, GEOGRAFI-GIZ. 94p. - 20 cm
75. MERL, P[aul]: Über geologische und geographische Erforschung der "Welt". - Anh.: Das Phänomen der Stürmerwelt. (Basel, 1955, Morian). 31p. - 23 cm.
76. MIL'KOV, F(edor) N(ikolajevics): I(ndrej) N(ikolajevics) Krasznov - geograf i putesesztvernik, M, 1955, GEOGRAFI-GIZ. 173p. 1t. - 20 cm
77. MILLER, Austin: The skin of the Earth. London, (1955), Methuen. IX, 198p. - 22 cm

78. MITCHELL, J.B.: Historical geography. London, (1954), Univers.pr. XVI, 356p. - 19 cm /Teach yourself geography./
79. MITCHELL, Robert B. - RAPKIN, Chester: Urban traffic. A function of land use. New York, 1954, Columbia Univ. pr. XIII, 226p. lt. - 24 cm
80. MONACO, Santi: Breve vocabulario di termini topografici, italiano-inglese [e] inglese-italiano. Ekrenze, 1954, Inst. Geogr. Milit. 63p. - 17 cm
81. MONKHOUSE, F.J.: The concept and content of modern geography. Southampton, 1955, Univ. 31p. - 22 cm
82. MUKOMEL', I.F.: Szel'szkohezjajsztvennüe zonü USzSzSzR. Osaszt'1. Zakonomernoszti razvitija i metodika ekonomiko-geograficseszkoje isszledovanija szel'szkohezjajsztvennüh zon. Kiev, 1954, Izd. Univ. 105p. - 22 cm
83. MURZAEV, E.M.: Szevero-vozstocsnüj Kitaj. Fiziko-geograficseszkoje opiszanie. Moszkva, 1955, AN. 250, [2]p. 5térok. ltérok.mell. - 23 cm /AN SzSzSzR. Inszt. Geogr./
84. Nemuno zemupio uzliejanosios pievos. (Red. Krisoiunas J., Dgys J. etc.) [A Nyemen-alföld növényföldrajza.] Vilnius, 1955, Polit. dok. Lidt. 331p. 5t. 2tab. - 23 cm /Orosz kivonatokkal./
85. Nieuw Guinea. De ontwikkeling op economisch, social and cultureel gebied, in Nederlands en australisch Nieuw Guinea. 1-2. deel Hoofred. W.C. Klein. 's-Gravenhage, 1953, Staatsdr. 3 db - 25 cm /Részletes angol kivonatokkal./
86. OBRUCSEV, V[ladimir] A[lfanasz'evics]: Ot Kjahtü do Kul'dzsi. Putesesztvie v central'noj Aziju i Kitaj. 3. izd. M. 1956. AN. 270p. lt. ltérok. - 23 cm
87. Ocserki prirodü Kara-Kumov. M. 1955, AN. 405, [3]p. 2térok. - 21 cm /AN SzSzSzR. Inszt. Geogr./
88. Opportunity in Rhodesia and Nyasaland. Salisbury, (1955), Rhodesian Publ. 66p. - 28 cm
89. PASCHNER, H. b. ... Innsbruck, 1953-1954, Wagner. 2 db. - 25 cm
90. POHL, Ingrid - ZEPF, Josef: Amerika. 6. Aufl. Frankfurt etc. 1955, Atlantik Verl. 368p. - 24 cm /Hanns Erdkunde, Bd. 5./
91. POPOVIĆ, Miroslav: Kragujevac i njegovo privredno paručje. Prilog privrednoj i socijalnoj geografiji grada i okoline. (Kragujevac et sa région économique). Beograd, 1956, Akad. V, 411p. 1tab. - 24 cm

92. Proceedings of the United Nations Scientific Conference on the conservation and utilization of resources. 17 August - 6 September 1949, Lake Success, New York. 1-7, Vol. + Index. Lake Success, 1950-1953. United Nations. 8db - 29 cm
93. Quaternaire et morphologie. Paris, 1954, CNRS. 124p. - 24 cm /Colloques Nationaux du Centre National de la Recherche Scientifique 4./
94. RADIG, Werner: Die Siedlungstypen in Deutschland, und ihre frühgeschichtlichen Wurzeln. Berlin, 1955, MenscholV. 183p. - 25 cm
95. Rand McNally cosmopolitan World atlas. Centennial (87.)ed. N.Y. etc. (1956) [1955!] Rand McNally, XXXI, 202, 173p. - 37 cm
96. RATHJENS, Carl: Das Problem der Gliederung des Eiszeitalters in physisch-geographischer Sicht. Kallmünz-Regensburg, 1954, Lasselben. 68p. - 24 cm /Münchner Geogr. Hefte 6./
97. Readings in the geography of North America. A selection of articles from The Geographical Review. N.Y. 1952, Geogr. Soc. [8], 466p. 1 térk. - 24 cm /American Geogr. Soc. Repr. ser. 5./
98. Report on the 1950 world census of agriculture. Vol. 1. Census results by countries. Rome, 1955, Food and Agricult. Organiz. of Unit. Nat. [77] lev. - 29 cm
99. RICHARDS, Horace G.: Record of the rocks. The geological story of eastern North America. N.Y. (1953), Ronald. XIII, 413p. - 24 cm
100. ROUSSEAU, Pierre: Glaciers et torrents - énergie et lumière. [Paris], (1955), Hachette. 349p. - 10t. - 22 cm
101. RÓZYCKI, Feliks: Trzeciordzed Modzi i okolic. Łódź, 1956, Towarz. Nauk. 47p. 2t. - 25 cm /Acta Geogr. Univers. Łodziensis 6./
102. RUBNER, Konrad - REINHOLD, Fritz: Das natürliche Waldild Europas. Als Grundlage für einen europäischen Waldbau. Hamburg-Berlin, 1953, Parey. XII, 228p. - 25 cm
103. RUDOLPH, Wolfgang: Stralsund, die Stadt am Sud. Rostock, (1955), Hinstorff. 239p. - 25 cm
104. SAUVY, Alfred: L'Europe et sa population. Paris, (1955), Éd. Internationales. 221, XVIp. - 25 cm /Collection "Europa Unie" 1./
105. SCHMIDT-RENNER, Gerhard: Räumliche Verteilung der Produktivkräfte. Berlin, 1953, Wirtschaft. Verl. 95p. - 21 cm /Diskussionsbeiträge zu Wirtschaftsfragen. Hft. 2./
106. SCHMITHENNER, Heinrich: Studien zur Lehre vom geographischen Formenwandel. Kallmünz-Regensburg, 1954, Lasselben. 45p. - 24 cm /Münchner Geogr. Hefte 7./

107. SCHMITTHENNER, Heinrich: Zum Problem der Allgemeinen Geographie und der Länderkunde. Kallmünz-Regensburg, 1954, Lassleben. 37p. - 24 cm /Münchner Geogr.Hefte 4./
108. SCHNEEBERGER, W.F.: Australien. Natur, Mensch, Geschichte und Wirtschaft. Bern, (1950), Kümmerly-Frey. 119p. - 15 cm
109. SCSEBBAKOV, D(mitrij) I(vanovics): Szovremennaja Antarktika i zadcsie ee izucszenija. M., 1956, 4nane. 38p. - 22 cm /Szerija III/6./
110. SIPOCSINSZKIJ, N(ikolaj) V(aler'janovics): Moi putesesztvija. M. 1955, GEOGRAFGIZ. 178, [1]p. 1t. - 20 cm
111. SORRE, Max[imilien]: Les migrations des peuples. Essai sur la mobilité géographique. Paris, (1955), Flammarion. 265p. - 19 cm /Bibliothèque de Philosophie Scientifique./
112. STAUB, W[alter]: Columbien, Venezuela, Trinidad. 2.Aufl. Bern, 1950, Kümmerly-Frey. 98p. 2térok. - 15 cm
113. STEVENS, Georgina G.: The Jordan river valley. [N.Y.] 1956. Carnegie End. 225-283p. - 20 cm /International conciliation, 506./
114. SUL'ŠENKO, I.F.: Zsivotnovodsztvo Mongol'szkoj Narodnoj Reszpubliki. M.-Lgr. 1954, AN. 225p. - 26 cm /Trudü Mongol'szkoj Komisszii. Vüp. 61./
115. SZALESCSEV, K(onszantin) A(lekszeovics) - GEDÜMIN, A(ndrej) V(ojcehovics): Kartografija. M. 1955, GEOGRAFGIZ. 2 db - 23 cm
116. SZARKISZJAN, Sz.G. - TEODOROVICS, G.I.: Osznovie csertü paleogeografii devonszkoj epohi Uralo-Volzsszkoj oblaszti. M. 1955, An. 254, [2]p. 1mc11. - 27 cm
117. SZEMIRJAGA, M.I.: Luzsicsane. [Szorbok.] M.-Lgr. 1955, AN. 190, [5]p. 4t. 1térok. - 20 cm /Naucsno-Populjarnaja Szerija./
118. SZMIRNOV, V(ladimir) I(vanovics): Geologicseszkie osznovü poiszkov razvedok rudnüh mesztorozsdenij. M. 1954, Univ. 546p. - 27 cm
119. SZTEPANOVA, K.D.: Luga juzsnoj csaszti Szahalina. M.-Lgr. 1955, AN. 133p. 1tab.- 26 cm
120. Tatrański Park Narodowy. Praca zbiorowa. Pod red. Szafer, Wladyslaw. Kraków, 1955, Zakl.Ochriny Przyr. 326p. 3térok. - 25 cm
121. TERMIER, Henri - TERMIER, Genevieve: Histoire géologique de la biosphère. La vie les sédiments dans les géographies successives. Paris, 1952, Masson. 721p. 8t. - 27 cm
122. TOIMACSEV, A.I.: Geobotanicseszkie rajnonirovanie osztrova Szahalnia. M.-Lgr. 1955, AN. 76p. 1térok. - 22 cm

123. El transporte en el Istmo Centroamericano. México. 1953, Naciones Unidas. XVI, 244p. 6tab. - 28 cm /ST/TTA/Ser. c/8./
124. TREWARTHA, Glenn T.: An introduction to climate. 3.ed. N.Y. - Toronto-London, 1954, McGraw-Hill. VII, 402p. 4térk. - 26 cm /McGraw-Hill Series in Geogr. [9]./
125. Trudü tret 'ej szesszii komisszii po opredeleniju abszoljutnogo vozraszta geologicesezskih formacij. /25-27. marta 1954g./ M. 1955, AN. 260p. 3tab. 2térk. - 23 cm
126. TUDOR, Mira: Stratigrafija și fauna depozitelor tortoniene și sarmațiene dintre Jiu și Ulteș. (București), 1955, Acad. 118p. 8t. - 24 cm
127. TULIPPE, Omer: Méthodologie de la géographie. L'enseignement de la géographie. /Programme de l'agrégation./ 2.ed. Liège, 1954, Sciences et Lettres. 153p. - 22 cm
128. VAGELER, Paul: Zur Bodengeographie Algiers. Faktoren der Bodenbildung und -verteilung. Die Catena als bodengenetische Einheit, Gotha, 1955, Haack. [6], 99p. 7t. 3mell. - 28 cm /Ergänzungsheft Nr. 258 zu Petrmanns Geogr. Mitt./
129. VAN BEMMELLEN, Rein W.: Mountain building. A study primarily based on Indonesia region of the world's most active crustal deformations. Hague, 1954, Nijhoff, XII, 177p. - 25 cm
130. VARENCOV, M.I. - MOJDOBSKIJ, V.M.: Geologicesezskoe sztroenie szverno-go borta Gori-Muhranszkoj depresszii. M. 1954, AN. 84, [4]p. 1tab. - 22 cm /AN SzSzSzR. Inszt. Nefti./
131. Varese, la provincia dei sette laghi. (Varese), [1953?] (Enturismo). 22, [4]p. 4t. - 31 cm /Francia és angol nyelvü kivonattal./
132. VIKTOROV, Sz.V.: Iszpol'zovanie geobotanicesezskogo metoda pri geologicesezskih i gidrogeologicesezskih isszledovanijah. M. 1955, AN. 197p. - 23 cm /AN SzSzSzR. Inszt. Geogr./
133. VOGELZANG, Izak: De drinkwatervoorziening van Nederland voor de aanleg van de drinkwaterleidingen. Gouda, 1956, "ulder [8], 271p. 2térk. - 25 cm /Geogr. Inst. Univ. Utrecht, Publ. 142./
134. VOSKUIJ, Walther H.: Minerals in world industry. N.Y.-Toronto-London, 1955, McGraw-Hill, VI, 324p. - 24 cm
135. VOSKUIJ, W[alther] H.: Mineral productions in Illinois in 1954. (Urbana, 1955), Geol. Survey. 59p. - 25 cm /Circular 206./

136. WAREŻAK, Jan: Osadnictwo kasztelanii łowickiej. /1136-1347/. Część I. Łódź, 1952, ~~Towar.~~ Nauk. 286p. 1t. 6térk. - 26 cm
137. WEGENER-KÖPPEN, Else: Wladimir Köppen. Ein Gelehrtenleben /für die Meteorologie/. Stg. 1955, Wissensch. Verl. 194p. - 22 cm /Grosse Naturforscher 18./
138. WEIR, Thomas R.: Ranching in the southern interior plateau of British Columbia. Ottawa, 1955, Clontier. VII, 124p. - 25 cm /Memoir 4. Dept. Mines, Geogr. Branch./
139. WEISCHET, W(olfgang): Die Geländeklimate der Niederrheinischen Bucht und ihrer Rahmenlandschaften- Kallmünz-Regensburg, 1955, Lassleben. 169p. 3t. 1tab. 11térk. - 24 cm /Münchener Geogr. Hefte 8./
140. WELLINGTON, John H.: Southern Africa. A geographical study. 1. Physical geography. 2. Economic and human geography. Cambridge, 1955, Univ.pr. 2 db - 24 cm
141. WIENS, Harold J.: China's march toward the tropics. Haden, (1954), Shoe String pr. XV, 441p. - 23 cm
142. WILHELM, Friedrich: Physikalisch-chemische Untersuchungen an Quellen in den bayrischen Alpen und im Alpenvorland. Kallmünz-Regensburg, 1956, Lassleben 97p. 1t. - 24 cm /Münchener Geogr. Hefte 10./
143. WILLIAMS, Howel - HEYER-ABICH, Helmut: Volcanism in the southern part of El Salvador. With particular reference to the collapse basins of lakes Coatepeque and Ilopango. Berkeley, 1955, Univ.pr. 54p. 4t. 3térk. - 26 cm
144. ZABRODSEKINA, M(arija) P(awlovna): Russzkie putésztvonniki po Afriko. M. 1955 GEOGRAFIZ. 86p. - 20 cm
145. ZONN, Sz.V.: Otcset o dejatel'noszti kompleksnoj náucnoj ékspedicii po voproszan polezsascitnogo iszozrazvedenija za 1949-1952 gg. M. 1955, AN. 113p. - 26 cm

